

krtek

alternativní levicově opoziční časopis

O b s a h

Krtek se představuje	2
ČESKOSLOVENSKO	
Martin Hybler: Návrat nespravedlnosti	3
Souhrnné sdělení VONS č. 349, dodatky a statistika	11
Jaroslav Suk: Taky pokus o dialog /fejeton/ . .	19
Chceme mír a svobodu!	20
Jim Čert	25
DISKUSE	
Zdeněk Mlynář: Patnáct let po "pražském jaru" . .	27
Hlas z podzemí /interview/	32
AFGHÁNISTÁN	
Mapka bojů v Afghánistánu	35
SOVĚTSKÝ SVAZ	
Julia Vozněnskaja: Limitní štěstí	36
Slovníček totalitarismu	37
POLSKO	
Dopis chilským odborům z polského podzemí . . .	38
RECENZE	
N.Chomsky a E.S.Herman: Politická ekonomie lidských práv: Washingtonské svazky a fašismus ve třetím světě	39
Nové časopisy: Pater noster, Dialogy, Kus řeči . .	43

K R T E K S E P Ř E D S T A V U J E

Do roku 1982 vycházel časopis Informační materiály, který plnil roli subverzivního levicového časopisu. Další jeho číslo vlastně připravovala současná redakce Krtka. Bohužel se však ukázalo, že Infomat už jako časopis vycházet nebude. Skupina kolem Infomatu, k níž také patří redakce tohoto časopisu, se však úplně se čtenáři v Československu neloučí, chce totiž v budoucnu vydávat neperiodické publikace tématicky zaměřené.

Krtek tedy není úplně novým časopisem, ale navazuje na tradice československé radikální levice, tedy na tradice usilování o demokratickou samo-správu v roce 1968, později na propagování myšlenky protibyrokratické revoluce, na tradice revoluční části studentského a dělnického hnutí v letech 1968-1970, Hnutí revoluční mládeže a hnutí návazných, podporuje blízké skupiny v Československu a snaží se spojovat jednotlivce a skupiny osamělé.

Krtek nehodlá nijak konkurovat ostatním opozičním časopisům. Informativní činnost plní dostatečně Listy, Svědectví a 150 000 slov a také s nimi Krtek hodlá spolupracovat. Zde můžeme jen tyto informace doplňovat, přidávat své názory a postréhy, upozorňovat na netradiční směry myšlení a vývoje a tak vytvářet aspoň představu o možných alternativách. Okruhy našich zájmů jsou: akce, alternativy, antiautoritářství, antidogmatismus, demokracie, legrace, mír, nezávislá kultura, nezávislé struktury, odboj, revoluce, rovnoprávnost, samospráva, sex, socialismus, svoboda, toleranca, underground, vzpoury, změny, život, životní prostředí a jiné.

Ke slovu "levicový" v podtitulu časopisu chceme dodat, že redakce má netradiční pojetí levicovosti jako tolerantního proudu radikálního myšlení, jež se pojí s fantazií a nonkonformitou. Dále naše alternativa zahrnuje:

- taktickopoliticky aktivnější činnost exilu a opozice, jejich lepší spojení, prolamování opozičních ghet, technickoinstruktážní zprostředkování informací a zkušeností;
- akce a diskuse;
- snahu pomáhat novým myšlenkám z jakéhokoliv prostředí, budou-li pozitivně řešit otázky svobody a života.

V průběhu roku 1983 vznikly další nové alternativní časopisy, jež nám náš úlohu v mnohem usnadňují. Je to především kulturní časopis Pater noster a politický diskusní časopis Dialogy. /Informujeme o nich podrobněji dále v čísle./ Redakce Krtka je s nimi v čilém styku.

Krtek bude vycházet nepřavidelně a zatím i s menší frekvencí, než měly Informační materiály. Hodně spoleháme především na čtenáře v Československu, pro něž především Krtek vychází, aby nám nějakým způsobem sdělili svá mínění a požadavky, případně přispěli články a informacemi.

Krtek tedy není v tomto případě slangovým výrazem pražské mládeže ve významu "metro", nýbrž název ilustrující jednu z nejbohulibojších činností, jež se dají v dnešním Československu vykonávat, totiž podryvat a podvraťat současný systém manipulace a útlaku.

Doufáme, že až se budeme jednou ohlížet za svou činností zpátky, budeme moci stojně jako jeden náš opoziční přítel zvolat:

"Dobře jsi ryl, starý krtku!"

Martin Hybler

KÁVRAT NESPRAVEDELNOSTI

Na sever od Staromáku
chodím v darovaném saku.
Na zuby mu nekoukám,
protože mu není kam.

Andrej Stankovič *

Avant-propos

Pro podstatu a způsob činnosti institucí, jež mají za úkol kontrolovat vztahy pospolitosti a jejího občana, tedy v moderním statistickém pojetí především justičního aparátu a příslušných pořádkových organizací, je v totalitním státě typické zejména zdůrazněné rozdvojení a velmi často přímý protiklad mezi fixovanými procesními zásadami a praxí. Nejdříve jen o to, že by praxe v důsledku své empirické povahy vždy pouze oscilovala okolo nikdy plně nerealizovatelné normy zákona, jehož je jeho vývětovým korelátem, ale o úchylku systematickou a zcela podstatnou. V totalitním státě totiž zákon vůbec netvoří podstatu justice či obecněji vztahu společnosti a občana, ale jeho funkce spočívá v tom, že prostě existuje a vytváří tak součást společenského panoramu. Společnost se pak v důsledku toho, že zákony existují, může nazývat zákonnou. Jako takový není zákon bez významu, neboť je součástí, a to důležitou, hry na společnost, již totalitární společnost "je".

Ovšem podstatu soudní a policejní praxe je třeba hledat jinde než v zákonu: je jí bezohledné prosazování individuálních a skupinových "soukromých" zájmů různých "neformálních", tj. procesně právně vůbec nedefinovatelných, jednotlivců a seskupení v totalitní struktuře, jejíž jsou všichni angažovaní účastníci, v boji o sociální a mocenské pozice. Důsledně vzato není třeba ani nepochybny vrah odsouzen v totalitním státě proto, protože vraždil, ale výhradně z jiných příčin, např. proto, že předseda soudu si vyžádal jeho proces, aby se mohl blýsknout před místní mocenskou oligarchií, již je sám součástí, anebo třeba zlepšit svoji sociální pozici vůči jinému funkcionáři, jehož ženy je souzený vrah bratrancem apod. Obdobně byl onen vrah chycen policisty, jednajícími z podobné motivace, bude uvězněn ve vězení, jehož personál zase bude motivován týmž vesměs soukromými zájmy /sahajícími o zájmu na pohodlném a dobře placeném místě až k sadismu/. Není pak divu, že při úplně neexistenci zájmu ve vlastním slova smyslu veřejného a jemu odpovídajícího prostoru dochází i k takovým jevům - a tentokrát uvádíme příklady skutečné - že zkorumovaný ředitel československé automobilky, jemuž byly prokázány mnohamiliónové podvody, se dostane díky systému vlivných známostí do roka z vězení a zanedlouho se stane významným diplomatem, zatímco neopatrný 18letý mladík dostane za neprozretelné řeči v hospodě 13 let vězení ve věznici III. /nejpřísnější/ kategorie za údajnou "přípra-

Člen VONS Martin Hybler napsal v roce 1983 širší pojednání o VONSu pro Mezinárodní federaci lidských práv. Článek uvádíme s drobnými úpravami pro čtenáře v Československu a bez příloh. /Pozn. red./

*Jeden z nejvýznamnějších současných českých básníků, člen VONSu.

vu k trestnemu činu vyzvědačství" pravděpodobně proto, protože policejní a justiční úředníci si "odhalením" a potrestáním či vlastním "vytvořením" tak nebezpečného a dalekosáhlého trestného činu chtěli zlepšit vlastní pozici v boji se svými kolegy např. o povýšení či o přidělení služebního bytu.

V totalitním státě tedy spravedlnost vlastně vůbec neexistuje, protože samým jeho principem je uměrzná nespravedlnost /lež, podvod.../ v zájmu všeobecného privátního sobectví, jemuž je díky vyloučení skutečně veřejného prostoru rezervována převážná část veškeré společenské aktivity; paradoxně část mnohem větší než ve společnosti "kapitalistické". Důsledkem je značně chaotický stav, v němž se hroutí tradiční právně-civiliizační opory evropské kultury pod náporom libovůle a násilí jen chabě maskovaného procedurálními rituály. Jde o úpadek tak hluboký, že občan totalitního státu je co do svého právního statutu zajištěn mnohem hůře, než tomu bylo ve středověku.

Jestliže charakterizujeme daný společenský horizont takto, naskytá se ovšem pochybnost, zda má vůbec nějaký smysl věnovat se v totalitním státě obraně nespravedlivě stíhaných, jak si ji vytkl za svůj cíl VONS /Čs.liga pro lidská práva/, neboť nespravedlivě stíhanými či stíhanými nespravedlností jsou nezbytně všichni, kdo se jakkoliv dostanou do soukoli justiční a policejní mašinérie, vinní i nevinní, ba dokonce v širším významu všichni lidé žijící v takovéto společnosti včetně policistů, soudců i nejvyšších špiček nomenklatury. Tak tomu sice je, ale s podstatným omezením: i tato nespravedlnost, jako výsledek v podstatě privatních aktivit, má tutéž soukromou povahu - ať je v některých případech jakkoliv tragická, zůstává vždy pouhou privatní křivdou. I k tomu, aby nespravedlivost byla nespravedlivá, je totiž dimenze veřejnosti nezbytná. Totalitní stát je takto společností nespokojenců, všichni jsou více méně ukřivděni a kvůli tomu se navzájem nenávidí. Jedinou možností obrany, která je ovšem relativní a velmi odvíslo od sociální pozice ukřivděného, v rámci takové společnosti je pak zase jen soukromá pomsta. Vnitřní atmosféra totalitního státu je paradoxní: je to charakteristická překomplikovaná až chaotická změl izolovaných jednotlivců, ovšem velmi těsně na sobě navzájem závislých, již vladne směs zklamání z neuspokojených ambic, ukřivděnost, nespokojenost a pomstychtivost, které jsou ovšem současně hlavními motivy toho, že se všichni navzájem drtí a pomáhají tak realizovat vlastní zotročení.

Podstata činnosti VONSu

Podstatou práce VONSu je snaha vytvářet a udržovat zveřejňováním dějících se nespravedlností v jakkoliv minimálním měřítku, odpovídajícímu velmi omezeným faktickým možnostem, místo, kde zase jde skutečně o spravedlnost a kde se nespravedlnost opět skutečně stává nespravedlností v plném slova smyslu. Totiž to, že princip práva vůbec a speciálně zákony a psané či nepsané normy fungují v totalitním státě jen chiméricky jako pouhá zdání, neznamená, že by v důsledku toho postrádaly naprostě jakoukoliv závažnost, neboť celá společnost je bytostně společnosti zdání, společnosti, kde zdání v nejrůznější podobě má zcela zásadní roli: umožňuje často vůbec ještě nějakou zbytkovou komunikaci, integruje tedy podstatným způsobem jinak deorganizovanou společnost a je v tomto smyslu nepostradatelná.

Z toho je pochopitelné, že VONS při vyhledávání občanů, kteří byli

nespravedlivě postižení /ať již soudně či mimosoudně, za své přesvědčení či z jiných důvodů/, bere za kritérium nespravedlivosti stávající právní řád /trestní zákon, trestní řád, zákon o SNB atd./, ovšemže s kritickým odstupem vůči jeho ustanovením protiústavním /např. články o "příšivnictví", o "maření dohledu státu nad církvemi", o trestných činach "proti republice", jež jsou verbální a nenásilné povahy, "výtržnictví" etc/, která jsou navíc často v rozporu s přijatými mezinárodními závazky ČSSR - smlouvami o lidských právech, jež ČSSR ratifikovala. Svým faktickým postojem tak jednoduše popírá jeho zdánlivost, jež je jinak ve společnosti mlčky - tj. neveřejně, soukromě - akceptována.

VONS si přitom samozřejmě nijak nečiní nárok na směrodatnou interpretaci právního řádu či dokonce nárok na samozvané soudní rozhodování, jak mu to předhazuje oficiální propaganda, chce být naopak jen jedním z hlasů veřejnosti, která má právo a povinnost se k problémům práva vyjadřovat, a nikterak nemůže za to, že za stávajících poměrů je hlasem prakticky jediným a že veřejnost je v ČSSR nejen vyloučována ze soudní síň, ale ze života vůbec.

Jen v této perspektivě lze náležitě chápout fakta o způsobu práce VONSu a jejích vysledcích.

Historický přehled

Pod dojmem represí proti signatářům Charty 77 byl v jejím rámci 27. dubna 1978 založen Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných s cílem, jak praví úvodní prohlášení, "sledovat případy osob, které jsou trestně stíhaný či vězněny za prjevy svého přesvědčení, nebo které se staly oběťmi policejní a justiční svévole. Budeme s těmito případy seznamovat veřejnost i úřady a podle svých možností pomáhat postiženým. Chceme přitom spolupracovat s každým - u nás i v zahraničí -, kdo projeví o spolupráci zájem. /.../" Úvodní prohlášení signovalo 17 občanů, kteří zveřejnili svá jména a adresy. /Pro zajímavost: jen tři z nich nebyli dosud ani trestně stíháni, ani uvězněni, ani donuceni k emigraci./ Výbor není organizací, pracuje na principu solidární odpovědnosti všech členů za každý čin Výboru.

Do května 1979 publikoval VONS formou 113 číslovaných sdělení na 70 případů nespravedlivého stíhání. 29. května 1979 podnikla tajná policie proti Výboru rozsáhlou akci /její krycí název byl "akce Kmen"/, zatkla 16 členů VONSu, z nichž pak 10 zůstalo ve vazbě a bylo obviněno z "podvracení republiky" dle § 98 odst. 1, 2 trestního zákona. VONS však ve své práci přesto pokračoval, za 10 uvězněných se v krátké době přihlásilo 12 členů nových a ani rytmus vydávání sdělení nebyl podstatně narušen.

Na podzim se proces se 6 členy VONSu /4 další byli z vazby propuštěni/, který se konal 22.-23. října 1979, a o němž informoval VONS ve sdělení č. 142, 143, 144, stal krystalicky čistým vzorovým příkladem typického průběhu politických procesů v ČSSR 70. let a současně mázorným obrazem žalostného stavu společnosti, kde jsou k těžkým trestům odsuzováni lidé jen za to, že se snaží přispět k tomu, aby takto nebyli lidé odsuzováni. Lze bez nadsázký tvrdit, že tu jde přímo o jakýsi symbol, který v sobě shrnuje určitou historickou situaci.

Protokol procesu byl potom scénicky uveden v mnoha západoevropských zemích a ukázal tak přesvědčivě, jak zacházejí totalitní státy se svými občany v období tehdy ještě kvetoucí "détente"...

V prosinci 1979 se VONS stává jako Čs. liga pro lidská práva členem FIDH /Mezinárodní ligy pro lidská práva/.

V letech 1980-81 činnost VONSu pokračuje a rozšiřuje se i na další domény - přibývá sdělení o mimosoudních postizích, vycházejí podrobnější právní rozbory nejčastěji zneužívaných ustanovení trestního zákona /např. §109 - "opustění republiky"/ i mimo něj /např. rozbory zákona o SNB/, přibývá případů, často velmi drastických, zachycených až ve vězení, které se čím dál tím méně týkají známých disidentů. VONS zveřejňuje též podrobnou dokumentaci o poměrech v některých čs. věznících, např. včetně skladby jídelníčku a jeho kalorické hodnoty, jmen dozorců atd. Policejní represe proti VONSu přitom stále narůstá, avšak její charakter se mění - kromě stálého tlaku, který se neštítí nejnevybírávějších prostředků, a těsného sledování života členů VONS, je soudní postih nadales výlučně selektivní: členové VONSu jsou stíháni a odsuzováni jednotlivě, buď přímo pro svoji činnost /R.Battěk, J.Litomiský/ nebo pod různými záminkami /I. Jirous, L.Lis/. Tento tlak vrcholí na podzim 1981 zjovně v souvislosti s bouřlivým děním v sousedním Polsku. Řada členů VONSu se tehdy rozhoduje k emigraci.

V současnosti činnost VONSu pokračuje, byl i se sníženou intenzitou, i přes nesmírné obtíže, s nimiž se setkává. Počet sdělení VONSu dosáhl 340.

Způsob práce

Členové Výboru se dostávají do kontaktu se svými klienty dosti typickými způsoby - často se jedná o postupy proti lidem osobně známým ze společného disidentského prostředí nebo z okruhu nonkonformistů, kteří jsou s ním ve styku a kteří neváhají VONS okamžitě informovat /zejména prostředí církvi/. Jindy jsou přímo kontaktováni postiženým nebo jeho rodinou. Často jsou suspektní případy odhalovány ve vězení uvězněnými členy VONSu či jejich přáteli spoluvězni. Výjimečně se stalo, že jsme byli upozorněni na některý případ ze zahraničí - např. polskými přáteli. Noni třeba zdůrazňovat, že výchozí údaje jsou mnohdy velmi kusé, např. pouhé jméno či jen přezdívka a název paragrafu, o nějž jde.

Proto je prvním úkolem, někdy velmi obtížně řešitelným, zjistit co nejvíce spolehlivých a ověřitelných údajů o daném případě, včetně rodiné a sociální situace postiženého. Zde se vychází především z úředních dokumentů - protokoly o domovní prohlídce, oznámení o trestním stíhání, uvalení vazby, její prodlužování, stížnosti podané obviněným, seznámení s výsledky vyšetřování, obžaloba, průběh hlavního líčení, obhajoba, rozsudek etc. Akceptuje-li VONS daný postih jako případ nespravedlivého stíhání, publikuje výtah z dostupné dokumentace společně s popisem průběhu aktuální procesní fáze ve svém sdělení. Sdělení jsou pořadově číslována, zasílána odpovědným čs. úřadům /někdy dle potřeby i mezinárodním organizacím, např. Červenému kříži/ a zveřejněna v samizdatovém bulletinu Informace o Chartě 77. Potom VONS sleduje další vývoj případu a informuje o všech jeho závažnějších peripetiích - obvinění, vzeti do vazby, hlavní líčení, odvolací soud, výkon trestu, alarmující zhorešení zdravotního stavu, korespondence z vězení, nová obvinění ve výkonu trestu, hladovky apod. Procesních stádií, která jsou podle zákona věřejná /hlavní líčení, odvolací soud/ se členové VONSu pokoušejí osobně zúčastnit - ve většině případů ovšem marně.

VONS zůstává v úzkém styku s rodinou odsouzeného, snaží se ji dle svých možností pomáhat /zejm. rodinám s dětmi, kde uvěznění živitele mívala katastrofální sociální důsledky/, nebo alespoň prostředkovat pomoc mezinárodní - značná část osob, jimiž se VONS zabývá, je na základě jím publikovaných údajů adoptována Amnesty International jako "vězni pro přesvědčení". Krom toho se pokouší intervenovat, často společně s Char-

tou 77, ve zvláště náležavých situacích /život ohrožující zhoršení zdravotního stavu vězněného apod./ přímo u odpovědných úřadů. Je charakteristické, že ani na jedno ze svých sdělení či intervencí a žádostí nedostal VONS od čs. úřadů nikdy odpověď, ačkoliv splňují všechny náležitosti, požadované zákonem pro podněty ze strany občanů, na něž jsou - ovšem jen teoreticky - příslušné úřady povinny reagovat.

VONS poskytuje svým klientům též právní pomoc, informuje je o zákonnych možnostech obrany, o možnostech stížnosti, pomáhá s jejich formulací atd. To má značný význam při charakteristické nechuti mnoha obhájců /velmi často jde navíc o obhájce ex offo, kteří přistupují ke své povinosti více než vlažně/ přiliš se angažovat v ožehavých případech.

VONS rovněž zveřejňuje deskriptivní zprávy o poměrech vládnoucích ve věznici, jež jsou katastrofální a trvale se zhoršují. Krom toho inspiruje, jak již zmíněno, právní analýzy nejčastěji zneužívaných nebo překrucovaných ustanovení zákona. Informuje též systematicky o právach zadrženého, vyslychaného, o procesních náležitostech /často porušovaných policií/ domovní prohlidky, výslechu, vazby apod.

Mimo vlastní doménu činnosti se VONS solidarizuje s nespravedlivě uvězněnými ve světě. Zpočátku to byli zejména političtí vězni polstí a ruští, v poslední době se mimo to podílí i na kampaních vedených členskými ligami FIDH.

To vše se děje za podmínek na Západě jen obtížně představitelných - nelze používat běžných komunikačních prostředků, ani pošty, což je vše pod kontrolou, a tedy se vše musí vyřizovat výhradně osobním kontaktem, vše se rozepisuje na stroji, neboť rozmnožovací technika je pro soukromníka nedostupná a přísně státem kontrolovaná, všechny psané materiály je nutno neustále schovávat. Schůzky členů VONSu bývají z času na čas - když se o jejich konání policie dozví - přerušeny a jejich účastníci "za trest" zadrženi na 48 hodin. Krom toho jsou členové VONSu vystaveni permanentnímu "osobnímu" policejnímu tlaku /každý má své osobní vyšetřovatelé/ - jsou často propouštěni z práce, z čehož vyplývá stálá existenční nejistota, která se kombinuje popřípadě s pravidelnými výslechy, kterým schází již jakýkoliv věcný obsah - jde o směs výhrůžek, ponižování, nucení k emigraci, event. spolupráci, spojené někdy s bitím apod. Není třeba dodávat, že soudní postupy jsou velmi časté. Ilustrativní je v tomto směru malá statistika: VONS dnes tvorí 39 lidí, z nichž bylo 13 od souzeno /z toho je 5 v současné době ve vězení/, dalších 5 má otevřeno trestní stíhání a 11 emigrovalo.

Nespravedlivé stíhání v Československu a političtí vězni v užím smyslu

Je zjevné, že VONS může ve svých sděleních zachytit pouze nepatrnou část všech případů nespravedlivého postihu v Československu. Protože v této oblasti oficiální údaje neexistují nebo jsou tajné, lze jen velmi těžko odhalovat počet všech lidí, kteří byli např. vyloženě nespravedlivě odsouzeni. Od r.1981 zcela vymizel z oficiální Statistiky ročenky oddíl "Soudnictví". Do té doby uváděla ročenka okolo 200 odsouzených ročně za trestné činy proti republice /kromě odsouzených podle §109, tj. opuštění republiky/. Téměř výlučně jde přitom o nenásilné činy nejčastěji verbální povahy. Dále ročenka uváděla kolem 4 000 případů "útoku na státní orgán", 9 000 případů "výtržnictví", 5 000 případů "příživnictví" mezi celkem asi 150 000 odsouzenými ročně.* Podotýkáme, že zmíněné paragrafy patří dle zkušenosti VONSu k nejčastěji zneužívaným k represi vůči obyvatelstvu. Na základě těchto údajů dospívá člen VONSu Jaroslav Suk ve svém rozboru k odhadu 2-3 000 lidí ročně odsouzených za přímé politické

*Viz tabulku za souhrnným sdělením VONS č.349. /Pozn. red./

činy či z politických důvodů. Celkový počet nespravedlivě odsouzených považuje za neodhadnutelný. Skutečně nelze spočítat, kolik lidí je ročně odsuzováno na základě bitím vynucených přiznání, vykonstruovaných svědectví či na základě prosté tendenze policie nepropustit jednou zadřízeného a nechat ho odsoudit za jakoukoliv cenu a za cokoliv, jen aby si nemusela přiznat omyl, svědčící o vlastní neschopnosti apod. Hrubé porušování procesního práva, a to i jeho základních principů - presumpce nevinu, in dubio pro reo^{*}, veřejnosti procesu, ústnosti hlavního ličení, účasti obhájce na všech procesních úkonech atc. je v čs. soudnictví spíše smutnou normou než výjimkou. Právní vědomí rezignujícího obyvatelstva je na katastrofální úrovni zcela koresponduje s úrovní soudcovského sboru - velmi často nedostatečně kvalifikovaných politických kariérystů.

Přesto je možné na základě poznatků VONSu charakterizovat typické situace nespravedlivého postihu v současném Československu:

Ze soudních postihů lze uvést:

1/ Uvěznění za politickou činnost či jednotlivý politický projev nekonformních názorů. Např. Miloslav Černý, 50-letý dělník, byl roku 1977 odsouzen na 3 roky do vězení za vylepování vlatnoručně psaných plakátů na podporu Charty 77 /sd.VONS 12,36,44,48,63,80,195/.

2/ Uvěznění za šíření nezávislé kultury. Petr Cibulka, 30 let, Libor Chloupek, 25 let, a Petr Pospíchal, 18 let, byli v roce 1978 odsouzeni ke 2 letům, resp. 20 a 11 měsícům vězení za rozmnožování nahrávek oficiálně nepovolených rockových skupin a za přepisování literárních textů /sd.VONS č.64,121,126,154,166,171,183,195/. Sem patří i případy D. Šinogllové a Jiřího Gruntoráda, poslední byl odsouzen ke 4 letům vězení a 3 letům následného ochranného dohledu za vydávání samizdatové edice, orientované převážně na poezii...

3/ Uvěznění za výroky, písničky, anekdoty, pronesené příležitostně a soudem politicky interpretované. Použité paragrafy a výše trestů jsou někdy přímo absurdní. V případě St.Koláře a spol. byly řeči v hospodě interpretovány jako příprava k tr.činu "vyzvědačství" a Kolář byl odsouzen ke 13 letům vězení; v případě Ševec, Varda, Stejskal totéž jako "příprava zavlečení vzdušného dopravního prostředku do ciziny" byl L.Ševec odsouzen k 9 letům vězení. /Sd.VONS 222, resp.124,125,195./

4/ Uvěznění za kritiku nepolitického obsahu, která je posuzována jako politický zločin: G.Vlasatý byl r.1978 odsouzen ke 20 měsícům vězení za to, že zhotobil nástěnu, kde vylepil svoji výplatní pásku s žlánky vystříženými z denního tisku, pojednávajícími o zvyšování životní úrovně v socialistické společnosti. /Sd.VONS č.5,12,63,195./

5/ Uvěznění pro odmítání vojenské služby z důvodu přesvědčení. Např. A.Březina /sd. č.12,63,195/, Fr.Matula /sd.č. 12,63,123/, J.Hrabina /sd. č.254/.

6/ Uvěznění za projevy náboženského přesvědčení. Jde zpravidla o duchovní /převažují katoličtí/ či o aktivní laiky, stíhané za jakoukoliv náboženskou činnost mimo rámec jedině tolerovaných pravidelných bohoslužeb v kostele. Počet těchto případů je v poslední době na vzestupu.

7/ Uvěznění za pokus emigrovat. Všichni čs. občané, kteří zůstanou za hranicemi bez povolení úřadů, jsou v nepřítomnosti automaticky odsouzeni, krom trestu na svobodě je tu běžně zejména zabavení veškerého ma-

*Presumptce nevinu - předpoklad, že stíhaná osoba je nevinna, který trvá až do doby, kdy je event. právoplatně vina uznána /rozsudkem/.

In dubio pro reo - v nerozhodných případech /např. při dvou proti sobě stojících svědectvích/ rozhodnout ve prospěch stíhaného. /Pozn. red./

jetku. Lidé zadrženi při pokusu emigrovat jsou ovšem nuceni si svůj trest odpykat. VONS není schopen registrovat ani malou část těchto případů, proto se k nim souhrnně vyjádřil ve svém rozboru §109 tr.z., který je zde užíván.

8/Kumulované odsouzení ve vězení. Jde o postup často používaný "za trest" proti "nepohodlným" vězňům, mezi něž patří "političtí" ve vězeňských zejména s ostřejším režimem. Používají se dva paragrafy trestního zákona. Jednak je to "maření výkonu úředního rozhodnutí" /§171 tr.z./, za něž se považuje např. protestní hladovka, odmitání práce apod. V druhém případě je vězev vyprovokován ke rvačce, zbit a potom obviněn popř. dle §155 tr.z. za "útok na veřejného činitele". Jestliže si stěžuje, bývá používán též §174 tr.z. "křivé obvinění". Postup je běžně používán proti těžkým kriminálním vězňům, o nichž se soudí, že je nežádoucí, aby se někdy vrátili do společnosti, někdy s úmyslem dohnat je k sebovraždě. Ale i případně proti vězňům politickým, jak o tom svědčí nové obvinění J.Gruntoráda ve vězení /za užití §155 tr.z./.

9/Konečně povážované tendenze ke kriminalizaci obyvatelstva. Nejčastěji se tu používají §§ 202 /výtržnictví/, 203 /příživnictví/, 132 /rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví/. Jde o tendenci obecnou, neboť tyto velmi široce interpretované články mají především umožnit vynucování těsné kontroly nad pohybem, životem a projevy obyvatelstva. Za příživníka je de facto považován např. každý, kdo více než 6 týdnů nemá jinak povinné razítko zaměstnavatele v občanském průkazu. "Výtržnictví" je hojně používáno proti jakýmkoliv společenským projevům nekonformity, zejména u mladých lidí.

Z mimosoudních represí jsou dle zjištění VONSu zvláště typické:

1/ Masivní policejní zásahy např. proti neoficiálním koncertům, výstavám, srazům, divadelním představením, schůzkám disidentů, proti řeholním domům a neoficiálním bohoslužbám apod. Vyznačují se značnou brutalitou, nepoměrem počtu nasazovaných policistů /až několik set/ ke skutečnému případnému potenciálu odporu, nerspektováním základních humánních podmínek, požitím služebních psů, slzného plynu a v hojném míře sazozrajmě obušků.

2/ Vyvlastňování domů patřících mladým nonkonformistům, kteří v nich chtějí žít alternativním životním stylem /ne nepodobným ekologickým komunám na Západě/. Domy jsou vyvlastňovány pod průhlednými zámkami /stavba autobusové zastávky o samotě v lese/ v údajném "veřejném zájmu" nebo bez jakéhokoliv zdůvodnění "v zájmu obrany státu" apod. Zaregistrovali jsme i případ zapálení podobného domu "neznámým pachatelem".

3/ Psychiatrické hospitalizace nejsou v Československu běžným prostředkem politické represe jako v SSSR a nejsou používány systematicky. Většinou jsou také jen krátkodobé a mají spíše "výstražný" charakter. Přesto i zde nalézáme tendence k "psychiatrizaci" disidentů. Bud jde o jednorázový represivní akt /případ Tomáše Lišky, sd.č.128,129/ nebo o soudem uloženou údajnou ochrannou léčbu /Michal Kobal, sd.č.63,195, Jaroslav Tomek, sd.č.124,132,138/ nebo o systematický nátlak, který se nejspíše blíží sovětskému typu /Augustin Navrátil, sd.č.73,123/.

Závěr

Je zjevné, že ani nástin činnosti VONSu, jejich výsledků a smutný obraz oblasti jeho působení nám nepomohou při řešení otázky, které jsme se dotkli v úvodu, otázky po smyslu této činnosti, kdy s obrovským osobním rizikem a oběťmi se dělá něco, o čem se předem ví, že to v rovin-

ně praktického počinání nebude mít výsledky přiliš významné: je možné zachytit jen zlomek nespravedlivosti, která se každodenně okolo nás děje, o výraznějším ovlivnění rozhodnutí soudů může být za pomocí mezinárodní solidarity řeč stejně jenom v případech nejznámějších disidentů /a i zde ne vždy, jak ukazuje případ Rudolfa Battěka a Petra Uhla/, často naopak navozuje zájem VONSu také zvýšený zájem policie o stíhaného, což může být - viděno bez všeobecnějšího záběru, rozebraném v úvodu k tomuto článku - k jeho neprospešku.

Abychom pochopili dimenze, v níž na podobné otázky odpovídají členové VONSu sami sobě, uvedme na závěr tři citáty z jejich dopisů z vězení:

Petr Uhl /v r. 1980/: "Perspektivu dalších čtyř let zde si těžko dovedu představit. Zvláště když to nemusejí být jen ony čtyři roky, ale třeba osm, nebo se mohou vyplnit i předpovědi mnohem horší. Nezříkám se ani toho, jsem rozhodnut prožít svůj život čestně a důstojně až do konce a vím, že v jiných zemích a v jiných dobách byli a jsou lidé v horším postavení a kladou či kladly se na ně nároky ještě vyšší."

Václav Havel: "Člověk si tu ovšem - ať chce nebo nochce - musí často klást otázku, zda to všechno má smysl a jaký. Čím víc o tom přemýšlím, tím víc si uvědomuji, že tu poslední a rozhodující odpověď nenalezu v nějakých vnějškovostech, závislých na takzvaných informacích. Odpověď - pozitivní odpověď - nalézám nakonec vždycky jen v sobě, ve své celkové víře ve smysl věcí, ve své naději. Čemu je totiž člověk vlastně odpovědný? K čemu se vztahuje? Co je posledním horizontem jeho počinání? /.../ Poslední a rozhodující odpověď mohu najít jen sám v sobě..."

Václav Bendl: Zdá se mi to všechno až trapně jednoduché a důvtipně rozrešené prostou otázkou /byl vyslovenou natolik nevhod, že tazatele stála věčnou spásu/: Co je pravda? Je-li to mrtvá stoická formulka, pak se na ni mohu klidně vykašlat, protože znám tisíce pádných protidůvodů a koneckonců jsem také jen člověk. Je-li to živý Kristus, pak nemohu říct ne a nemohu nejít - protože jsem člověk hříšný, budu se drobátko vzpouzet a občas i popřeji sluchu rozumným námítkám tohoto světa, ale nemohu nejít."

O NESPRAVEDLIVÉM STÍHÁNÍ MUŽETE INFORMOVAT I ZAHRANIČÍ.

Zprávy jsou ochotni přijmout:

Cyrill John, Storbolsväg, 740 10 Almunge, Švédsko, tel. 0046-18365311

Ivan Medok, Mattergasse 12/1/25, 1170 Wien, Rakousko, t. 0043-222454113

Palach Press, 19 Earlham house, 35 Mercer street, London WC2 H9QS
tel. volací č. V.Británie - 18364764

Vilém Prečan, Ferd.Wallbrecht Str. 49, 3000 Hannover 1, NSR
tel. volací č. NSR - 511661898

Jaroslav Suk, Peterson Bergersväg 72, 75249 Uppsala, Švédsko
tel. 0046 - 18404572

Mezinárodní solidarita pomáhá! Spojení přes hranice prolamuje
totalitní bariéry!

NESPRAVEDLIVÉ VĚZNĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU

Až doposud jsme se snažili přehledně informovat o všech zjištěných případech nespravedlivé stíhaných. Používali jsme k tomu především sdělení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, jež jsme přehledně zveřejnili ve dvojčísle 39-40 a v dalším čísle pak informovali o vývoji případů a o případech nových. Tentokrát použijeme souhrnné sdělení VONS, jež doplníme některými dalšími známými případy. Pro nedostatek místa jsme byli nuceni sdělení nepatrně - na označených místech - zkrátit. Za zprostředkování pramenů děkujeme především Ivanu Medkovi a agentuře Palach Press.

J. Suk

SDĚLENÍ VONS Č. 349 /SOUHRNNÉ SDĚLENÍ O PŘÍPADECH VONSU K 15.11.83/

Od 24.dubna 1978, kdy vznikl Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných, jenž se v prosinci jako Československá liga pro lidská práva stal i členem Mezinárodní federace pro lidská práva, participující na práci OSN, zpracoval a vydal 340 sdělení o aktuálních případech osob, které se pro své přesvědčení a aktivity z něho plynoucí staly v ČSSR obětmi policejní či soudní represe. Výjimečně též zaznamenal i jiné případy nespravedlivého stíhání, zejména pokud se jeho meritorní činnosti nepřímo dotýkaly. Formou těchto sdělení upozorňuje na jednotlivé případy kompetentní úřady i veřejnost.

Členy Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných jsou:

ing.Rudolf Battěk, Křížíkova 78, Praha 8, t.č. vězněn
 Otta Bednářová, Havelská 21, Praha 1
 Jarmila Bělíková, Novovysocanská 12, Praha 9
 dr.Václav Benda, Karlovo nám. 18, Praha 2
 Albert Černý, Dřevařská 20, Praha 2
 dr.Josef Danisz, U Santošky 9, Praha 5
 Jiří Dienstbier, Podskalská 8, Praha 2
 Karel Freund, Mánesova 90, Praha 2
 Václav Havel, U dejvického rybníčku 4, Praha 6 /Vlčice-Hrádeček, 5,
 okres Trutnov/

Zbyněk Hojda, Nešporova 573, Praha 4 - Háje
 Ivan Martin Jirous, Stará Říše 33, okres Jihlava, t.č. vězněn
 dr.Ladislav Lis, Sosnová 84, okres Česká Lípa, t.č. vězněn
 ing.Jan Litomiský, Výskytná 2, okres Pelhřimov, t.č. vězněn
 Václav Malý, Nad pomníkem 2, Praha 5
 Michal Matzenauer, Přemyslovská 8, Praha 3

Dana Němcová, Ječná 7, Praha 2
 dr.Luděk Pacovský, Washingtonova 9, Praha 1
 ing.Pavel Roubal, Častrov 131, okres Pelhřimov
 Jan Ruml, Kremelská 104/150, Praha 10
 Jiří Ruml, Kremelská 104/150, Praha 10
 dr.Gertruda Sekaninová-Čakrtová, Polná, okres Jihlava
 Andrej Stankovič, Melantrichova 6, Praha 1
 Anna Sabatová, Anglická 8, Praha 2, tel. 24 19 573
 Petruška Šustrová, Kolínská 15, Praha 3, tel. 73 14 25
 dr.ing.Jakub Trojan, Mělnická 44, Horatovice
 ing.Petr Uhl, Anglická 8, Praha 2, t.č. vězněn
 Věra Vránová, Cimburkova 24, Praha 3

* Článek byl psán původně pro Informační materiály a dnu čísla jsou tedy čísla tohoto časopisu, na nějž se Krtek snaží navázat.

Do zahraničí se odstěhovali:

Zina Freundová, 41 A Maylor Rd, London SE 15, Velká Británie
 dr.Martin Hybler, 4,rue André Messager, Limoges, Francie
 Přemysl Janýr ml., Lbsweg 3/7E/3, 1090 Wien, Rakousko
 Svatopluk Karásek, Schachstraße, Bonstetten, Švýcarsko
 Eliška Ledecerová, Am Höhenring 13, 8399 Griesbach, NSR
 Ivan Medek, Nattergasse 12/1/25, 1170 Wien, Rakousko, tel.222-454113
 Jiří Němec
 Jan Pavelka
 Jaroslav Suk, Peterson Bergersväg 72, 752 49 Uppsala, Švédsko,
 tel. 0046-18-404572
 dr.Jan Tesař, c/o Véronique Antiphon 276, rue de Charenton, 75012 Paris
 Zdeněk Vokatý, Oberdonau Str. 17/15 b, 1020 Wien, Rakousko

Styky s Amnesty International /přidruženou organizací OSN/ a dalšími
 zahraničními institucemi zprostředkovává člen Amnesty International
 prof.dr.František Janouch, Bergtorpsväg 62, 183 64 Täby, Švédsko,
 tel. 0046-8-7564828.

VONS vítá jakoukoli pomoc a spolupráci, zejména při zjištování jednotlivých případů, i při podpoře postižených.

/Dále je uvedena informace, které důležité informace o případech Výbor potřebuje, aby mohl odpovědně jednat. Kromě běžných nacionálů se jedná též o veškeré podrobnosti případu a jeho průběhu, jména a adresy všech zúčastněných, pokud možno co nejúplnejší dokumentaci včetně opisu dokumentů a portrétu stíhaného. Obracet se lze nejlépe osobně na členy VONS, případně i na zahraniční členy VONS, kteří přirozeně mohou informovat i zpětně členy VONS v Československu./

I.Případy v současné době vězněných osob, o nichž VONS informoval

1.ing.Rudolf Battěk, nar.2.11.1924, bytem Křížíkova 78, Praha 8, myč výkladních skříní a sociolog, do r.1969 poslanec ČNR a jeden ze zakladatelů KAN, nezávislý socialista, mluvčí Charty 77, člen VONSu. V sedmdesátých letech byl celkem 3 a půl roku ve vězení. 14.6.1980 byl zatčen pod záminkou vymyšleného útoku na policistu. Obvinění z útoku na veřejného činitele a výtržnictví /§155/1 a 202/1/ později překvalifikováno na §221/ublížení na zdraví/. Dále pak hlavně stíhan podle §98 odst.1,2 písm.a,b /podvracení republiky/ za dopisy, adresované představitelům Socialistické Internacionály, za práci ve VONSu a v hnutí Charty 77 a za spolupráci na sborníku O svobodě a moci. 28.7.81 byl odsouzen MS v Praze na 7 a půl roku vězení a 3 léta ochranného dohledu ve II.NVS/tzv.nápravně-výchovné skupině/. Nejvyšším soudem /NS/ ČSSR při projednávání odvolání 8.10.81 trest zkrácen na 5 a půl roku. Je vážně nemocen. Vězněn v Opavě. /Sdělení 12,13,41,63,74,115,140,189, 195,227,260,275/

2.ing.Antonín Dobner, nar.4.7.1950, Zelenohorská 49, Plzeň, topič Motrostavu v Praze. Zatčen 27.4.83 a 5.10.83 odsouzen OS /okr.soudem/ v Plzni ke dvěma letům vězení za poškozování zájmů republiky v zahraničí /§112/, snižování vážnosti prezidenta republiky /§103/ a §3/1c zák.150 /69Sb. První dva body obžaloby byly vznoseny na základě obsahu jeho soukromé korespondence, třetí po evidentním odposlechu telefonních hovorů./Sd.336,344 ; viz též sdělení č.124 - naše pozn./
 3.Jiří Gruntorád, nar.21.9.1952, Sokolská č.4, Praha 2, dělník. V roce

1980 byl tři měsíce ve výkonu trestu - obviněn a odsouzen pro údajné držení střelné zbraně bez povolení. Celý případ byl uměle vykonstruován. 17.12.1980 byl znova zatčen a obviněn z podvracení republiky /§98/1/, kterého se měl dopustit přesavěním rozšířováním zakázané literatury a materiálů Charty 77. 9.7.81 odsouzen ke 4 rokům ve II.NVS a ke 3 letům ochranného dohledu. Tento trest byl uložen u politického vězně poprvé. V NVÚ Minkovice byl vystaven neustálému šikanování, které vyústilo v další trestní stíhání 7.4.1983 pro údajné křivé obvinění /§ 174/. Došlo k němu poté, co byl zbit příslušníkem SNV a podal si stížnost. Podle posudku vězeňských lékařů prý jeho zranění neodpovídá údajům v podané stížnosti. Hrozí mu nový trest až 3 roky. V říjnu 1983 byl soudně přeřazen do III.NVS do NVÚ Valdice. /225,256,276/

4.Ivan Jirous, nar.23.9.1944, Stará Říše 33, okr.Jihlava, teoretik umění a umělecký vedoucí skupiny Plastic People, signatář Charty 77 a člen VONSu. V letech 1974, 1976 a 1978 odsouzen a vězněn pro údajné výtržnicktví. Tak byla kvalifikována jeho umělecká činnost, jako např. pořádání koncertů či proslov na výstavě. V poslední době pracoval jako zedník v místě svého bydliště. Tam byl 10.11.1981 znova zatčen a obviněn již po čtvrté z výtržnicktví /§ 202/2/, jehož se měl dopustit údajnou účasti na vydávání samizdatového kulturního časopisu VOKNO. V průhledné snaze případ kriminalizovat byl rovněž obviněn z přestoupení § 187/1 /nedovolená výroba a držení omamných prostředků/. Spolu s F.Stárkem, M.Hýbkem a M. Fričem odsouzen 9.7.1982 OS v Chomutově ke 3 a půl rokům vězení v III. NVS a ke 3 letům ochranného dohledu. Je vězněn ve Valdicích. /307,309/

5.Stanislav Kolář, nar. 15.11.1955, Husova 126, Dvůr Králové n.L., okr. Trutnov, dělník. 13.3.1975 zatčen a pro údajné vyzvědačství v dubnu 1976 odsouzen /spolu s V.Procházkou, A.Kunrem a J.Hettlerem/ Vyšším vojenským soudem v Příbrami ke 13 letům vězení a byl mu uložen ochranný dohled na dobu 3 let. Delikt měl spočívat v tom, že těsně před pokusem odejít z republiky bez povolení úřadů vedl ve vesnické hospodě řeči s místními obyvateli o tamních kasárnách a jejich osazenstvu /obsahovaly v kraji všeobecně známá fakta/, z čehož bylo vykonstruováno, že chtěl z těchto informací profitovat v případě, že by se pokus zdařil. /222/

6.Antonín Kunrt, nar.12.6.1947, Kačice č.183, okr.Kladno, zedník. Zatčen 21.5.1975 a pro údajné vyzvědačství v dubnu 1976 odsouzen /spolu se St.Kolářem, Janem Hettlerem a Vlad.Procházkou/ Vyšším vojenským soudem v Příbrami k 10 rokům vězení ve II.NVS a ochrannému dohledu na dobu 3 let. Jeho vina měla spočívat v tom, že se svými spolustolovníky besedoval ve vesnické hospodě o místních kasárnách a jejich osazenstvu, což byla fakta v kraji všeobecně známá. /222/

7.Vladimír Liberda, nar.7.6.1923, Bělíkova 1, Ostrava-Zábřeh, středoškolský profesor. 24.9.1982 vzat stejně jako Jaromír Šavrda do vazby a 3.3.1983 odsouzen OS v Ostravě k 20 měsícům vězení pro údajné pobuřování. Mělo spočívat v šíření literárních textů /zčástí i oficiálně publikovaných/ opisováním. Vězněn na Borech. /322/

8.dr.Ladislav Lis, nar.24.4.1926, Sosnová 82, Peklo, okr. Česká Lípa, bývalý politik, nyní dělník, mluvčí Charty 77, člen VONSu. V roce 1978 2 měsíce ve vazbě pro údajné rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví /§132/. V roce 1979 vězněn od 29.5. do 22.12. pro údajné podvracení republiky /činnost ve VONSu/. Trestní stíhání v obou věcech trvá. 5.1.1983 znova zatčen a obviněn z údajného pobuřování /§100/1a/ "tiskovinami pobuřujícího charakteru" a z přečinu podle §3/1a zák.150/69 za údajné "odcizení dvou pytlů naloupané kukuřice". Toto druhé obvinění bylo později staženo. 21.7.1983 odsouzen OS v České Lípě ke 14 měsícům vězení a 3 rokům ochranného dohledu. Vězněn v NVÚ Litoměřice. Je významně na-

mocen. /316,330,332,337/

9.Ing.Jan Litomiský, bytem Výskytná č.2, okr.Pelhřimov, agronom, signatář Charty 77 a člen VONSu. 17.2.1981 zatčen a 23.10. téhož roku odsouzen KS v Českých Budějovicích ke 3 letům vězení a 2 rokům ochranného dohledu pro údajné podvracení republiky /§98/1/, jehož se měl dopustit činností ve VONSu. 17.11.82 byla OS v Plzni zamítnuta žádost o podmíněné propuštění. Vězněn v Plzni na Borech. V NVU je soustavně šikanován.

/162,169,175,204,212,236,285,318/

10.Vladimir Procházka, nar.8.12.1956, Kačice 161, okr.Kladno, dělník. Vězněn od 24.12.1975. V dubnu 1976 odsouzen Vyšším vojenským soudem v Příbrami pro údajné vyzvědačství /§105/1,2/ k 11 letům vězení ve II.NVS a následnému ochrannému dohledu po dobu tří let. Delikt měl spočívat v tom, že těsně před pokusem o odchod z republiky bez povolení úřadů vedl se S.Kolárem, J.Hettlerem a A.Kunrtem, kteří s ním byli odsouzeni ve stejném procesu, ve vesnické hospodě debatu o tamních kasárnách a jejich osazenstvu. /Obsahovala obecně známá fakta./ /222/

11.JUDr.Josef Průša, nar.13.5.1947, Budějovická 56, Praha 4, přechodně Modenská 44, Karlovy Vary, advokát z Advokátní poradny v Chomutově, signatář Charty 77. 2.4.1979 odsouzen k 5 letům vězení za údajné brání úplatků od klientů. 24.3.83 podal návrh na povolení obnovy řízení, který byl OS v Kladně zamítnut jako nedůvodný. Dr.Průša je ve vězení Plzeň - Bory, je ve špatném zdravotním stavu. /326/

12.Václav Soukup, 1.12.1959, Maroldova 7, Praha 4, zaměstnanec drogerie. 12.1.1982 zatčen a 17.2.1982 odsouzen MS v Praze ke 3 rokům vězení a 2 rokům ochranného dohledu pro podvracení republiky /§98/1/, jež údajně měla spočívat v rozšířování textů nepřátelských státnímu zřízení a pro podílení se na rozkrádání socialistického vlastnictví /§134/1/. Byl souzen spolu s bratry Janem a Josefem Wünschowými a J.Tůmovou. Vězněn v Plzni - Borech. /293,311,312/

13.František Stárek, 1.12.1952, Hálkova 2882, Teplice v Čechách, figurant, signatář Charty 77. V r.1976 odsouzen ke 4 měsícům podmíněně na 2 roky v kampani proti Plastic People pro údajné výtržnictví /§202/. 10.11.1981 znova zatčen a opět obviněn z výtržnictví /§202/2/, jehož se měl údajně dopustit vydáváním a rozšířováním samizdatového kulturního časopisu VOKNO. 9.7.1982 odsouzen /společně s I.M.Jirousem, M.Hýbkem a M.Fričem/ k 2 a půl rokům vězení ve II.NVS a k 2 letům ochranného dohledu. Vězněn je na Bytízu. /279,307/

14.dr.Jaromír Šavrda, 25.5.1933, Výškovická 87, Ostrava-Zábřeh, spisovatel, invalidní důchodce, signatář Charty 77. V letech 1978-80 vězněn pro údajné pobuřování /§100/1,2/, jehož se měl údajně dopustit rozšířováním literárních textů, psaných na stroji /i textů vlastních a oficiálně vydávaných/. 3.3. odsouzen OS v Ostravě k 25 měsícům vězení ve II.NVS. Je velmi vážně nemocen, hrozí mu amputace nohou, léčení zanedbáváno. Vězněn v Ostrově nad Ohří. /310,315,322/

15.Ladislav Ševec, 15.7.1959, Bezručova 29, Brno, dělník. V r.1978 odsouzen k 9 letům vězení ve II.NVS za přípravu nedovoleného opuštění republiky /§7/1 k §109/1/ a za pokus o zavlečení vzdušného prostředku do ciziny /§8/1 k §180a/1/. U obou uvedených trestních činů nedošlo ani k pokusu o jejich realizaci. Obsahem trestního spisu jsou v podstatě pouze výroky "pachatelů" v hospodě. /124,125,195/

16.ing.Petr Uhl, 18.10.1941, Anglická 8, Praha 2, strojník, signatář Charty 77 a člen VONSu. Zatčen v r.1969 po založení Hnutí revoluční mládeže, v r.1971 odsouzen na 4 roky za vytvoření "protistátní skupiny, která narušovala úsilí státních orgánů o konsolidaci" /§98 - podvracení republiky/. 29.5.1979 opět zatčen a 22.10.79 odsouzen za podvracení republiky.

liky /§98/1,2a,b/ k 5 letům vězení ve II.NVS pro aktivní činnost ve VONSu, jehož byl spoluzakladatelem. Trest si odpykával v pevnosti Mírov. V létě 1983 přemístěn do NVÚ Vinařice. /10,12,13,38,46,58,63,74,115,118, 123,144,153,158,195,260/

17. RNDr Jiljí Vitouš, 31.8.1936, Třemošná 831, okr.Plzeň-sever, vedoucí biochemik FN KÚNZ Plzeň. Zatčen 29.11.1982 a 25.3.1983 odsouzen OS v Plzni k 20 měsícům vězení pro údajné poškozování zájmů republiky v zahraničí /§112/. Toto poškozování mělo spočívat v obsahu dopisů, které zasílal svým přátelům a známým. Vězněn v NVÚ Plzeň - Bory. /313,340/

18. Milan Vyhmelek, 23.5.1961, Hnátice 229, okr.Ústí nad Orlicí, dělník. V roce 1980 byl vězněn na Borech pro údajný pokus o opuštění republiky /§109/1/. Dále byl 3.6.1981 odsouzen OS v Ústí n.Orlicí podle §100/1 a, c /pobuřování/, §112 /poškozování zájmů republiky v zahraničí/ a za přičin podle ust. 6b zák.150/69 /nedovolené držení střelné zbraně/ k úhrnnému trestu 25 měsíců vězení ve II.NVS. Trestný čin měl spočívat ve vyvěšování letáků u nádraží v Letohradě a v korespondenci se zahraničními rozhlasovými stanicemi. Dále odsouzen 3.2.1982 v Praze 2 podle §174/1 /křivé obvinění/ a 175/1 /křivé svědectví/ k dalším 18 měsícům ve vězení ve II.NVS za údajné lživé obvinění vyšetřovatele StB a údajně nepravidelnou výpověď k případu J.Gruntoráda. Je v NVÚ v Minkovicích. /185,319/

19. Jiří Wolf, 5.1.1952, Schweigerova 377/II, Jindřichův Hradec, řidič, signatář Charty 77. Od 16.2.1978 vězněn a odsouzen ke 3 rokům vězení ve II.NVS pro údajné podvracení republiky /§98/1/. Ve vězení mu byl trest prodloužen o půl roku pro údajné křivé obvinění /§174/1/. Od května 83 je znovu ve vazbě a obžalován z podvracení republiky /§98/1,2/. 5. a 6. října 83 proběhlo u MS v Praze hlavní líčení, které bylo odročeno. /43, 50,63,69,71,80,123,176,195,219,293,339,343/

20. Jan Wünsch, 29.1.1957, Nuselská 59, Praha 4, figurant geodézie, signatář Charty 77. Zatčen 12.1.1982 a 17.2.1982 odsouzen MS v Praze k 4 letům vězení a 2 rokům ochranného dohledu podle §98/1 /podvracení republiky a §132/1a /pro údajné odcizení rozmnožovacího stroje Ormig/. Meritorní trestná činnost měla spočívat v účasti na letákové akci solidarity s polskými dělníky. /293,311,312/

21. Josef Wünsch, 23.6.1962, Nuselská 59, Praha 4, laborant IKEM. Od 12. 1.1982 několik měsíců ve vazbě, zatčen, obviněn z podvracení republiky /§98/1/, jehož se měl dopustit účastí na letákové akci solidarity s polskými dělníky /podobně jako jeho bratr Jan, Václav Soukup a Jitka Tůmová/. 17.12.1982 odsouzen MS v Praze k 1 roku vězení. Trest nastoupil v létě 1983. Vězněn v NVÚ Plzeň-Bory. /293,311,312/

V druhé části sdělení je podrobně vyjmenováno 47 známých případů lidí nespravedlivě trestně stíhaných na svobodě.

Toto sdělení nezahrnuje případy dalších 149 osob, kterými se VONS zabýval, kde však byl již trest vykonán nebo trestní řízení skončilo.

Mimosoudní represe

VONS během své činnosti informoval i o mimosoudních represivních zásazích. Jde o krátkodobá zadržení /většinou do jednoho týdne/, osobní a domovní prohlídky, různé druhy ponižování, bití, omezování svobody pohybu, střežení bytů a domů, pokousání policejním psem, odcizování či poškozování věcí, fotografování a filmování, poškozování pověsti a další. V této oblasti byly evidovány případy 373 osob, z nichž mnohé byly takto ponuceny opakovat.

Přitom znovu opakujieme, že VONS je v daných podmínkách schopen zaregistrovat a získat patřičnou dokumentaci jen k nepatrnému zlomku případů soudní i mimosoudní represe.

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných pak ještě v části Mezinárodní solidarita vyjmenovává 20 případů nespravedlivého stíhání v zahraničí, k nimž se vyslovil. VONS ovšem projevuje svou solidaritu i se zahraničními občany, nespravedlivě stíhanými v Československu.
Souhrnné sdělení bylo vydáno 6.12.1983.

DALŠÍ PŘÍPADY A DOPLŇKY

Jiří Wolf, uvedený v seznamu citovaného sdělení pod č.19, byl podle věrohodných pramenů odsouzen v prosinci 1983 k šesti letům vězení. Je to jeden z nejdelených trestů udělených politickému vězni Husákovým režimem. J.Wolf nemá žádné příbuzné, vyrůstal po dětských domovech a internátech. O svém životním osudu napsal knihu, jež byla patrně zabavena. Dobře známy jsou jeho zprávy a fejetony, popisující útlak mládeže.

Dále máme neúplné informace o těchto případech:

Jiří Gans, více než padesátiletý, z Českých Budějovic, asi od roku 1977 ve vězení, trest 15 let. Užit §105 /vyzvědačství/, ve skutečnosti byl postižen jeho zájem o moderní hudbu a rozehnání ti mladí lidé, kteří se u něj scházeli a "neuznávali společenské autority". Je vážně nemocen./PL/
Jaroslav Javorský, 36 let, západoněmecký občan, syn známého tenisty. V roce 1977 zatčen v Bulharsku, když pomáhal své snoubence v útěku přes Jugoslávii. Oba předání čs.úřadům. Snoubenka odsouzena po čtyřměsíční vazbě ke 4 rokům vězení, Javorský po více než roční vazbě ke 13 rokům ve III.NVS za údajné vyzvědačství, pomoc k nedovolenému opuštění republiky a údajné devizové přestupky. Vězněn ve Valdicích u Jičína, je ve špatném zdravotním stavu. /Sdělení VONS:185, bod 9; obžánik AI/

Josef Römer, 28letý, z Prahy, 27.1.1977 zatčen a obviněn z pokusu o nedovolené opuštění republiky. 24.6.1977 bylo údajně vzneseno obvinění z tr. činu vyzvědačství /§105/2/, avšak v listopadu 1977 při hlavním líčení na MS v Praze obžalován ze zavlečení vzdáleného dopravního prostředku do cizin /patrně příprava: §7 ke 180c/1/. Do této doby byl vyšetřovatelem mjr.StB Mikuláš Tita, prokurátorem JUDr Vyšín, obhájcem JUDr Klouza a JUDr Provazník. Další vývoj se patrně též děl za iniciativy mjr.Tity a za zvlášť utajených okolností, kdy ani rodiče nezměli být přítomni hlavnímu líčení a dozwědět se výsledek. Vyšší vojenský soud v Příbrami za předsednictví pplk.Mojmíra Pospišila odsoudil J.Römera na 11 let vězení za údajné vyzvědačství /§105/2/ a Nejvyšší vojenský soud za předsednictví pplk.Václava Horáka rozsudek potvrdil. U soudu obžalovaného zastupoval přidělený obhájce pplk.Rudolf Sedlář. Vězněn ve Valdicích. Byly mu odebrány brýle, ačkoli je bez nich téměř bezmocný. /Sdělení VONS č. 185, bod 24.; Jiří Lederer v Listech č.2/83/

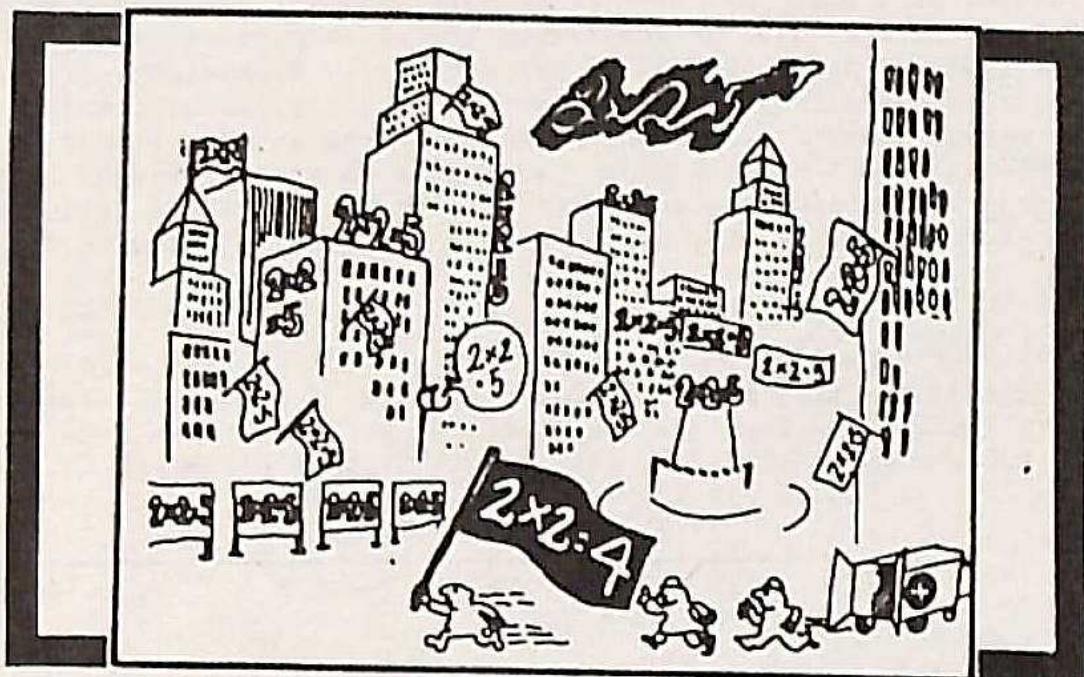
Podobné jsou případy Georga Mohla a Petra Placha, odsouzených v r.77 resp.79 ke 12 resp. 13 rokům vězení. Oba byli 7.12.83 propuštěni z Valdic a vyvzeti z Československa. /Oba byli zatčeni jako čs.emigranti na legální návštěvě v Československu./ Jejich propuštění je reciproční akcí za propuštění agenta KGB. Zdá se, že StB si takto "napracovává" "špióny", aby pak bylo zač měnit. /O obou v Listech č.6/83./

Informaci potvrzuje sdělení VONS č.351 ze 7.1.84.

Samozřejmě, že nelze zachytit v jednom sdělení všechny případy nespravedlivého stíhání v Československu. Sami autoři dokumentu na to výslově upozorňují a celkový obraz dokresluje níže uvedená oficiální statistika. VONS však sám upozornil na zatčení mladých lidí při brutálním rozeznání rockového festivalu v Žabčicích u Brna 11.7.83. Dne 28.9.83 byli odsouzeni Stanislav Beneš k 10 a Jiří Zbořil k 6 měsícům vězení v I. NVS a Petr Geffert ke 20 a Jiří Panáček k 9 měsícům vězení ve II. NVS. Dalších 26 osob ve stáří 18-22 let bylo drženo ve vazbě skoro tři měsíce, z toho jeden v psychiatrické násilné izolaci.

Poslední údaj je příznačný pro vývoj represe v Československu sovětským směrem. Zprávy o psychiatrických internacích jsou znepokojující.

Psychiatrie je zneužívána umisťováním nepohodlných lidí v běžných psychiatrických léčebných ústavech, jako např. v Bohumicích, Černovicích, v Kroměříži a jinde. Kromě VONSe m zaznamenaných případů /Augustin Navrátil, Michal Kobal, manželé Jindřiška a Karel Kořínekovi a další/ je zde případ kněze Kodhaje z Mladoboleslavská, jenž měl sloužit neohlášenou mši a později byl StB nucen ke spolupráci, což veřejně odmítl. O jeho psychiatrické internaci informuje časopis Zpravodaj Čechů a Slováků ve Švýcarsku a Listy č.5/83. Dále jsme obdrželi informace o dalších dvou případech. Uvádíme je na další straně.

JAK NÁM POSÍLAT DOPISY: Nejlepší metodou je přezení dopisu západním cizincem přes hranice, kde jej pak opatří naší adresou uvedenou v tirdzi a vhodí do schránky. Stejně tak je možno použít služeb normální československé pošty. Snažte se ovšem, a to nejen v tom druhém případě, policii práci znesnadnit, i když žádný zákon nonarušujete. /Čl.19 Všeobecné deklarace lidských práv: "Každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo... zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšířovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice"/ Můžete použít zpáteční adresu z telefonního seznamu nebo jinou, používejte raději psací stroj než ruku, raději cizí stroj než svůj, raději průklop než originál, průklop raději až čtvrtý atd. Při použití průklopu se také na papíru nezanechají žádné otisky prstů./Pozn.: Vláda ČSSR Deklaraci podepsala/

Ján Činčár, bratr jednoho z nejvýše postavených slovenských důstojníků generálmajora Jozefa Činčára, asi šedesátiletý, před delší dobou odsouzený k 6 měsícům vězení za rozšírování náboženské literatury, byl ve vězení, údajně z iniciativy svého bratra, opakovaně odsouzen, a to dvakrát, poprvé po vyvolaném incidentu /zbit spoluvězni/, podruhé když byl z okna budovy Krajského soudu, kam byl předvolán před koncem trestu na "výslech", údajně vyhozen na dvůr. Následkem toho byl obviněn z pokusu o útek a později - aniz by opustil vězeňské zdi - za toto odsouzen k dalšímu prodloužení trestu. Později byl přesunut do vězeňské nemocnice, kde byl po droben násilné hormonální kůře, po níž váží 130 kg a je zcela notečný.

Milan Vlk, nar. 5.5.1983, dne 5.5.83 obviněn vyšetřovatelem StB z toho, že v předečer májových oslav umístil v podchodu na Leninově náměstí v Děčíně leták, zaměřený údajně proti státnímu a společenskému zřízení republiky a útočící na spojenectví se SSSR. Od toho dne započala jeho vyšetřovací vazba, která trvala 1 měsíc. Poté byl M.V. odvezen na psychiatrickou kliniku do Horních Beřkovic, kde byl dle ověřených zpráv ještě v polovině října 1983. Jsou mu podávány tlumící léky, ačkoli dle hodnověrných svědectví je jeho zdravotní stav velmi dobrý a tyto léky ani jiné léčení nevyžaduje. Jeho pravděpodobná adresa v současnosti: Psych.léčebna H.B., 411 85 Horní Beřkovice /okr.Litoměřice/.

K celkové situaci čs. psychiatrických ústavů je třeba uvést, že se zde běžně užívají bolestivé léčebné metody jako prostředek trestu proti "neposlušným" pacientům, mj. elektrické šoky, injekce s tlumivým až s omražujícím účinkem a různě je zneužívána závislost pacientů a jejich omezenost svobody. K běžným lékařským metodám např.v Bohnicích /primář Bašný/ je dlouhodobá izolace v celé bez jakéhokoli vybavení a možnosti se nějak zaměstnat nebo zabavit. K nejhorším věcem v této situaci je, že doba "léčení" není vlastně nijak vymezena a záleží na úřadech, kdy uznají /uznají-li vůbec/ "pacienta" za vyléčeného. Rozšíření této formy represie je třeba se obávat a jejím dnešním projevům se všemožně protivit.

OFICIÁLNÍ STATISTIKA O SOUDNÍ REPRESI V ČESKOSLOVENSKU

Ve Statistické ročence ČSSR, vydávané Federálním statistickým úřadem a oběma národními statistickými úřady, vycházel též oddíl Soudnictví. Až do roku 1980. Od té doby se toho oficiálně moc nedozvídámo. Tabulka uvádí pouze počty odsouzených lidí, tedy nikoli trestně stíhaných do odsouzení, např. držených ve vyšetřovací vazbě.

	1977	1978	1979
celkem odsouzeno	157 847	152 319	144 591
tr.činy proti republice kromě §109/opuštění rep./ 191		202	182
útok na stát.orgán, veř.činitele apod.	4 086	4 091	3 654
wýtržnictví	9 454	8 711	7 434
příživnictví	5 410	5 275	5 335
rozkrádání majetku v soc.vlastnictví	10 738	9 926	9 655
přečiny/do 1 roku/	51 319	49 563	48 408

Proč přestal oddíl Soudnictví v ročence vycházet? I ntrně proto, že statistika plní/podobně jako soorealistická imitace kultury/ ilustrativní úlohu byrokratických mýtů a legend, v tomto případě teži o klesající kriminalitě.

Jaroslav Šuk: TAKY FOKUS O DIALOG

"Už asi po dvacáté se vás ptám furt na to samý: Kde jste byl ve středu od devatenácti hodin? Nechte už těch vytáček a odpovídejte. - - A to vám říkám, dřív odsud neodejdete, než to z vás nedostanem. Vy si z nás nebudeste dělat legrácky. To vám říkám z dobré vůle, abych vám i sobě ušetřil čas. A vám nepřijemnosti. Co si myslíte, že mě tohle baví? Tohle je práce jako každá jiná. A já mám svůj úkol a ten taky splním, to sì pište, že splním. A přestaňte se konečně ohánět téma paragrafama, protože o ty vám nestojím. Co si myslíte, kde jste, člověče? Tady je StB! Zapomeňte na paragraf volumnáct! No tak devatenáct! ES - TĚ - BE! Rozumíte? Jestli nerozumíte, tak vám to vysvětlím názorně. Vidíte to pravítko? To mrkáš, vid, ty kanále prodejná! Stůj rovně! Upažit! Já ti dám, ty svině, urážet naši republiku. Naši socialistickou republiku! To si piš, že zůstane socialistická, to se třeba poser! Neuhejbej tou hlavou, nebo tě pichnu do voka! A vůbec, co říkáte! Soudruhu kapitáne, slyšel jste, on mě urazil! Ano! Hrubými slovy jste napadl příslušníka Sboru! Při výkonu služby! Anože byste do mě strčil? Co myslíte, nebylo by to lepší? Neprovokujte! Co to mělo znamenat ten úšklebek? Tak vy se mi ještě budete vysmívat?" "Hele, Franto..."

"Stůjte rovně! - - Co je?"

"Hele, kolik máš kolem pasu?"

"Já nevím. O co jde?"

"Jirka přines džíny a jsou mu velký. Pojd si je zkusit."

"Nojo, počkej. - - Tak teď si tady promluví s váma tady soudruh kapitán. A hezky mu vysypete všechno, co víte, jména, časy, hezky ať to litá. My chceme vědět pravdu, víte, objektivní pravdu. Tady se žádný zločiny nevyměšlel, abyste věděl, tady se zjišťujou."

"Soudruh má pravdu, mimochodem, nikdy - n i k d y - se tu nic nekonstruovalo, ani teď ani v padesátych letech. Pojďte, sedněte si. Tak začneme psát? - - Však vy si to rozmyslite, to víte, my se tady vystřídáme, dáme si kafe... Tady mám červený papíry, je jich docela dost, žejo. A co furt koukáte po těch obrazech, nelibí se vám? Já vám říkám, ten tady bojt dneska, tak si to s vámi, nebo líp s těmi, kteří vás sváděj, vyřídíme jinak, to byste si tady takhle neseděl, to teda ne... Ono by se leccos dělalo jinak. Taky na to tenkrát nebyl čas. To holt se muselo dát. párkrát přes ... nějakou tu šoupnotu, a ono se mluvilo, to byste koukal, jak se mluvilo. Však vy taky promluvíte. Ještě rád. Jen si zapalte, nekouříte? No? Tak jak se jmenujete? Tak tam něco napíšem..."

"Teda já se z toho poseru... Viš, co chtěl? Ale, blbec, přines náky texasky a říká tomu džíny. Ať si to nechá. - - Jakto že sedíte?"

"To je dobrý, to já dobrý. Vysvětloval jsem tady nějaký souvislosti, žejo? A právě teď začínáme psát."

"No vida, vidíte, že ta jde. Však on to každou pochopí. Jen chtít. Nebo si chcete udělat vejlet do lesa? Příroda je teď nádherná, lesy hluboká... Tak co jste napsali? Tohleto jste napsali? Tohle přece není žádnej protokol! Už jste odpověděl na první otázku? Stoupněte si!"

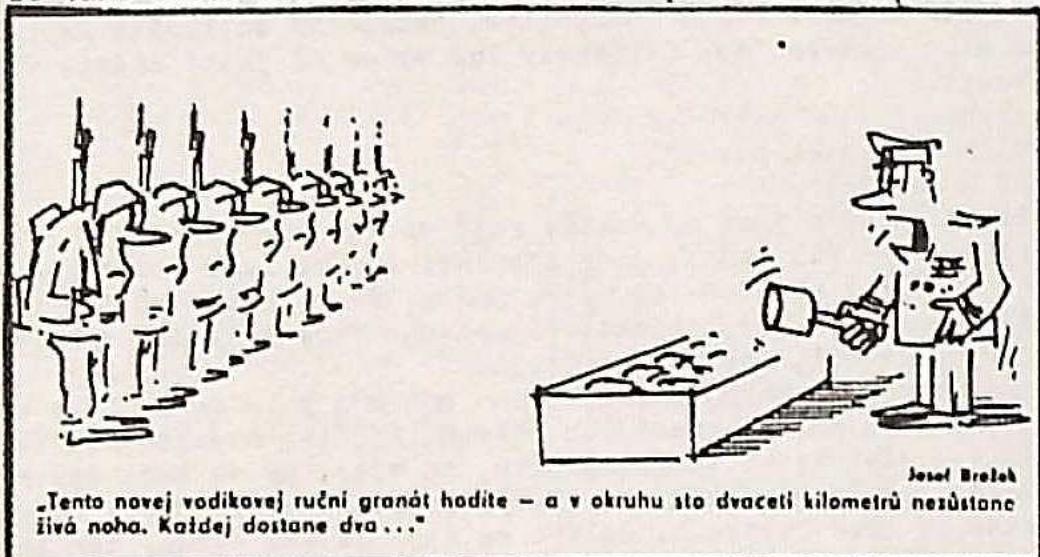
"Právě na ni chtěl odpovědět, žeáno. Tak já pišu..."

"Tak mluvte! Prostaňte už s těma vašima kecama. Je mi z vás na blíti, vy hrdino. Kdybyste byl opravdu chlap, tak se přiznáte, hezky na rovinu řeknete, co a jak. To kdyby mě se někdo zeptal, co jsem dělal ve středu od... řekneme od rána, tak mu to, pane, vysypu: 6.00 jsem vstal, 6.15 snídaně a tak dále a tak dále. To musí lídat! Člověče, vy nejste chlap, vy jste ... co vy vůbec jste? Si snad myslíte, že jste politik nebo co? Kdybyste se viděl, jak jste trapný. Stůjte rovně!"

CHCEME MÍR A SVOBODU !

Takhle se volalo na jednou spontánní demonstraci v Praze v létě 83. Otázka míru, tzv. boj za mír, byla vždy výsadní záležitostí propagandy byrokratického režimu. Jako kdyby si východní režimy pod sovětským dohledem vyhradily pro sebe právo "bojovat za mír", kdežto režimy západní právo na "boj za svobodu". A zatímco při tomto svorném boji nějak těch šancí na oboje - mír i svobodu - nepřibývá, spíše naopak, ukazuje se také čím dál tím více, že problémy zajištění míru a problémy dosažení a rozšířování svobody a lidských práv jsou spolu přímo i ne-přímo spojeny v jeden celek. Ukažuje se také, že řešení daných problémů nelze ponechat v rukách vlád a mocných, že totiž každý člověk musí nějakým způsobem projevit své mínění a hledat cestu, jak o život a jeho lidskost usilovat.

Jak také zdůrazňuje dokument Charty 77 o pronásledované hudbě v Československu, je to otázka odpovědnosti každého člověka. Odpovědnosti, která je v krizi. Odpovědnosti, jíž nás násilně odnaučovali, ale již jsme se také často kvůli svému zdánlivému pohodlí a bezpečí vzdali.

Na československém území rozmisťují tedy sovětští okupanti své nebezpečné zbraně s jadernými náložemi. Zbraně, jež se mohou stát zdrojem lidského utrpení v příští válce a m.j. také terčem pro druhou stranu.

Zbraně hromadného ničení radikálně změnily podmínky, v nichž dříve existoval jakýkoliv pacifistický názor. Při užití takových zbraní vždycky utrpí především civilní obyvatelstvo, a to v měřítku neskuთečně krutém. Je ohrožena celá lidská civilizace. V příští takové válce nebude možné někoho osvobozovat nebo dělit válku na spravedlivou a nespravedlivou. Taková válka se nesmí konat.

Množství těchto nebezpečných zbraní dálno přesáhlo možnosti zničení všech hlavních protivníků navzájem /a ostatních třeba jen následkem tohoto vzájemného ničení/. Jakýkoliv další zvyšování zbrojního potenciálu, jeho vyrovnanvání a protiopatření jsou prostě nesmyslná. Je to trumfování khaki-mozků, s nimiž se žádný normální člověk nemůže smířit.

Namlouvají nám, že sovětská "mírová politika" je v zásadě odlišná od americké politiky zbrojení, agrese atd. O americké politice se toho dočteme dost v oficiálním tisku. Jsou to pokrytecké útoky "mírotvůrců", kteří sami nejsou o nic menšími jestřábími náturnami než ti, kteří kritizují. Žádná skutečná kritika to také není. Nikoho nepřesvědčí, protože je neupřímná a liceměrná. Na tomto místě nebudeme rozebirat politiku Západu, to nejlépe udělají jejich kritici doma. Už jsme se o tom naposlouchali a načetli dost. /Jednu kritiku americké poli-

tiky z pera amerických disidentů otiskujeme jinde v tomto čísle./ Tady chceme alespoň částečně rozebrat sovětský militarismus a agresivitu, podívat se, kde pramení a jakými zákony se řídí.

Militarismus SSSR a podřízených zemí vyplývá ze společenské struktury daných společností a především ze struktury a zájmů vládnoucích vrstev. Byrokratická vrstva představuje jakousi pyramidu, z jejíž špičky vládne malá skupinka vládců prostřednictvím aparátu celému státu, respektive - v případě SSSR - celému bloku. V této hlavní rozhodující špičce jsou zastoupeny všechny hlavní skupiny byrokracie: byrokracie stranické, hospodářské, policejní a - vojenské. Vojenští představitelé se aktivně účastní všech bojů mezi mocenskými klikami uvnitř mocenské špičky. Každé rozhodnutí v centru je podmíněno souhlasem těchto vedoucích vojenských byrokratů. A jejich moc je velká.

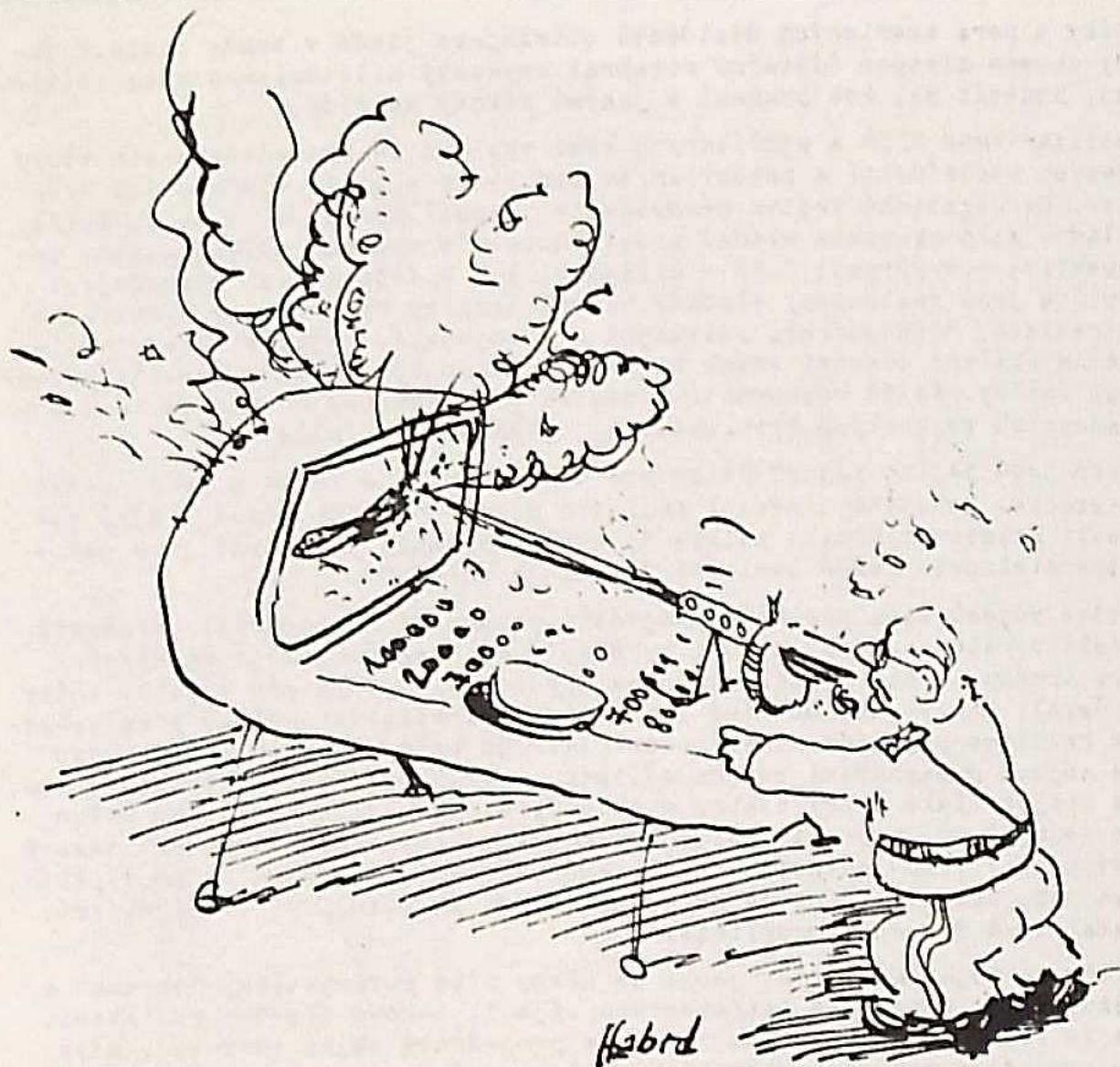
Jaké jsou jejich zájmy? Přirozeně tím hlavním je zájem o sebe, o své místečko. Vojenští hlavouni mají svá místa zaručena pouze tehdy, buďeli existovat hrozba války. Neustále se snaží dokazovat svou nepostradatelnost. Každé uvolnění napětí je ohrožuje.

Vedle vojáků mají pro válku největší pochopení hospodářství byrokraté, kteří vyrábějí /resp. ne oni vyrábějí, cni jen dohlížejí na výrobu/ pro armádu. S tím je také spojena přednostní výroba pro výrobu, těžký průmysl, který jako dědičné zatížení byrokratických režimů přes veškeré rezoluce převládá. Preferování těžkého průmyslu není spojeno jen se zájmem o zachování nespravedlivého režimu násilím, vojenskou silou, je spojeno také s přirozenou snahou byrokracie kontrolovat co možno do největších drobností celou společnost. Stav ohrožení je pro takový režim přirozenou nutností. Když nepřítel není, je třeba si ho vystopovat nebo vymyslet. Pak se dá kdokoli, kdo se totalitní vládě vzpírá, označit za spojence nepřítelé.

Proto má vojenský zájem, jemuž se někdy říká eufemisticky "obrana" a někdy zcela nepokrytě "strategické zájmy", takové výsadní postavení. Je to zcela jasné priorita, když se projednává objem investic, když se rozhoduje mezi zájmy spotřebitelů a vojáků, mezi životním prostředím a potřebami militaristického komplexu, prostě mezi potřebami života a potřebami sil, jež profitují ze smrti.

Zrovna tak se to má i s proklamovanou mírumilovností kremelských pánů v akci, jinak řečeno s jejich agresivitou. Člověk by si myslal, když je tak poslouchá, že není lidí, kteří by více toužili po míru, že jen oni jsou tou pravou zárukou, že válka už dávno nevyplukla. Kdyby ovšem nevěděl, kolika agresí se za tu dobu dopustili, kolik ohnisek války vyvolali a udržují. Přímou agresi podnikli do Maďarska v roce 1956, do Československa v r. 1968, do Afghánistánu v r. 1979. Zbavili i formální samostatnosti pobaltské republiky, ponechali svá vojska po válce v téměř všech zemích, kam vstoupila - a do těch, které docasně opustila, se postupně znova vracejí /Československo, Mongolsko/. Všechno - a v neposlední řadě vojensky - podporují množství nespravedlivých režimů po celém světě. Přes proklamovanou pokrokovost je jejich hlavním zájmem zájem impéria, úplně stejně jako za carského Ruska. Dokonce i směry expanze jsou stejné.

Nejsou to jen Američané, kdo začíná s novými zbraněmi. Vždyť právě Sovětský svaz na zacátku 60. let oznamil Chruščovovými ústy, že má k dispozici globální strategické rakety, schopné zasáhnout jakékoli místo na zeměkouli. V Sovětském svazu vyvinuli a zdokonalili lasero-

vé zbraně, a to tak, že byly schopné užítí v čínsko-vietnamském konfliktu. Obrovské zaostávání sovětské techniky a pro sovětský systém typické pomalé uplatňování výsledků vědy v praxi se jen málo dotýká vojenské oblasti. I zde se však musí byrokraté uchylovat velmi často ke špiónáži, k různým trikům až k tajnému obchodování, mj. i s Jihoafrickou republikou.

K tomu všemu je nutno připočít utajenosť každé malichernosti, která se třeba jen okrajově dotýká vojenských zájmů. V totalitním státě není veřejnosti a tudíž ani kontrole. Svět se celkem nedávno se zdešením dovedl, že i na stařičkých ponorkách typu Whiskey, operujících při provokacích v Baltském moři, jsou umístěny atomové zbraně. Je záhadou, jak se rozhodovalo v případě sestřelení jihokorejského dopravního letadla s 269 oběťmi. /Poukaz na odchýlení z kursu není žádnou omluvou, sovětská letadla se odchylovala takto nešetřněkrát nad územími cizích států, přes různá varování, a přesto si nikdo nedokázal vzít na svědomí životy civilních osob, ba ani to nikoho nepadlo! /

Neveřejnosť veškerého dění v totalitních státech znamená tedy velmi těžké podmínky pro skutečné mírové hnutí. A takové hnutí zde nemůže existovat jinak, než jako ohrozená skupinka lidí usilujících zároveň a především o lidská práva. Neboť bez toho by usilování o mír bylo jen usilováním o živoření, o nelidské vegetování.

V podstatě je možno uvést jen dva faktory, jež nutí sovětské vůdce k jisté zdrženlivosti v otázkách zbrojení. Za prvé je to zaostávání techniky a vědecké úrovně. Zejména v úrovni výpočetní techniky je dnes toto zaostávání velmi citelné. Dále je to v relativním nedostatku investic, kdy v situaci již bez tak velmi krácených výdajů ve prospěch obyvatelstva a maximálně upřednostněných vojenských zájmů, by další stupňování závodů ve zbrojení mohlo znamenat obrovské škody propagaci. Jde totiž také o jednu z citlivých oblastí zájmů byrokracie. Jakkoli totiž byrokracie kažle na blaho podřízeného a nesvěprávného lidu /natož na jeho minění/, nemůže na něj kašlat úplně. Velice lze totiž na své legitimitu - samozřejmě pouze propagované legitimitu - mocí, na tom, jak se prezentuje. Jakožto jediný právoplatný následník revoluční moci a představitel dělnictva - potažmo všeho lidu - je byrokracie u moci dnes. Budou-li se životní úroveň /dnes už v SSSR/ bez tak velmi nízká/ ještě dále snižovat, postavení byrokracie to poněkud ztěží. Oba tyto faktory jsou ovšem v hierarchii priorit pro byrokraty až za strategickými zájmy. A překážky to nejsou nezdolatelné, vždyť hlavní je pro ně přežít u moci.

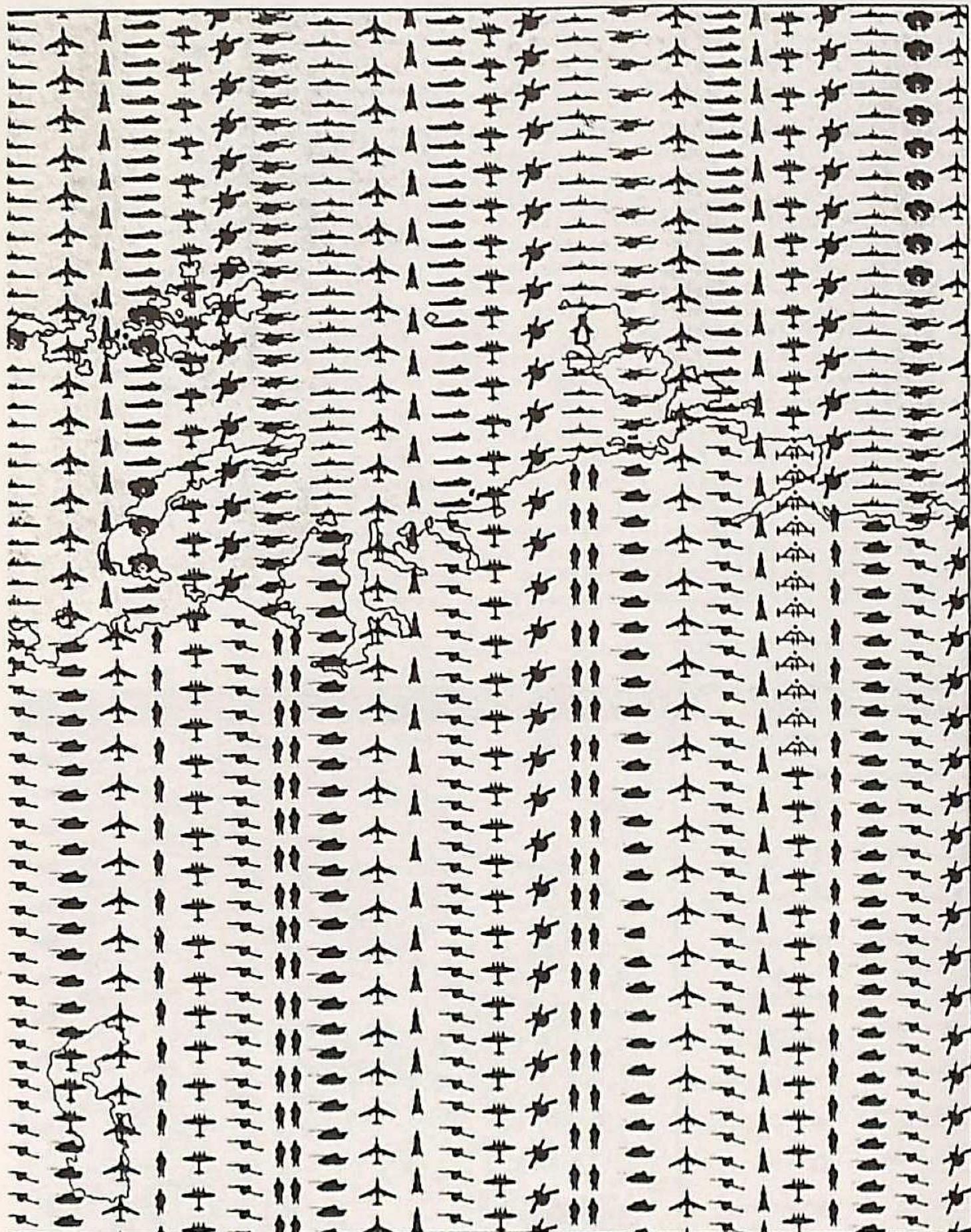
Proto - jak už tu bylo řečeno - se za své osudy budeme muset vrátit sami. S takovou časovanou bombou pod celým světem nelze žít. Už přiliš dlouho necháváme rozhodování v rukách těch, kteří se pokouší mluvit a jednat za nás. Nejpřesvědčivější je kritika domácí. Nikdo nemůže lépe mluvit proti raketám umístěným u nás než my sami. A stejně tak Američané nebo obyvatelé západní Evropy. A kdo ví, třeba právě ve spojení těchto kritiků, nezávislých hnutí na Západě i Východě, je joště jistá naděje, že budoucnost se konat přece jenom bude.

Následující mapka od komiků z Monty Python ukazuje jednu z možných představ o současné strategické rovnováze v Evropě /z časopisu Not/.

The Balance of Power in Europe

NATO	Warsaw Pact
Y Public relations officers	T Tanks
S Squash courts	I Infantry divisions
W Swimming pools	I Inter-continental ballistic missiles
T Towels	C Combat aircraft
E Evening classes	B Bombers
P Parachute display teams	W Warships
W White flags	N Nuclear submarines
A Allied jellyfish	A Artillery divisions
R Regular rubbish collections	H Helicopters
D Dirty weekends	S Spies
S Ski slopes	S Satellites
Y Yachting	O Olympic strongwomen

J I M Č E R T

"Jeden z nejzajímavějších a nejsvéráznějších zpěváků poslední doby, písničkář a harmonikář František Horáček /zvaný Jim Čert/ by asi nemohl na veřejném pódiu vůbec vystoupit. Nikoli proto, že by jeho písně snad obsahovaly nějakou drtivou kritiku režimu, ale opět jen a jen proto, že je příliš zvláštní, příliš osobitý, příliš nezvyklý a příliš nezvykle podmanivý, než aby se ho kterýkoli byrokrat odvážil pustit na jeviště. Na jeho popularitě to ovšem nic nezměnuje."

/Z dokumentu Charty 77 o populární hudbě č.31/83 z 30.8.83/

Jim Čert je dábel, protestsongista s netradičním nástrojem, který ovšem dokáže rozezvučet až k varhanovitému hlaholení nebo i punkové kakofonii. Nástroj doprovází hlas, který se dokáže z vyrvávání, chrapotu a mohutného /normálně by se asi řeklo vychlastaného/ basu náhle proměnit v nejliběznější svého času hlásek Popička Zimy. Chraptivý řev se uplatní v děsivě krásných pasážích fantasmagorických písní /zejména působivý v písni Havran/, v písničkách hospodského rytmu a v první řadě v místech, kde autor vyzpívá svou nasranost nad poměry a nad konkrétními protagonisty těchto poměrů. Sladký hlásek pak v kontrastu k dunivému řevu působí jako prostředek ironie.

Jim Čert zpívá obyčejnou řečí, je to spontánní, zemitý talent a nejúspěšnější jsou také jeho písně z konkrétního pracovního prostředí, točit z Transporty, zpívané chytlavými hospodskými melodiemi.

Řekněte mně, lidi, proč tolik makáte,
vždyť vy na ty lumpy vyděláváte,
tyhlety páni nahoře ty mají prachů dost
a v obyčejném dělníkůj jen hoděj malou kost.

V Transportě se plní čím dál tím více
a voni za to mají ukrutný tisíce
a pak udělaj mojdan a chlastaj kořalku
nám nic jinýho nezbejvá, než makat za babku.

Jó, takovej Sejkora je zrádnej jako had,
ten by nedal dělníkovi nikdy vydělat,
von za války byl blbej, měl řečí jak pes blech,
pak udělal kariéru a mistrem stal se hned.

A nad nima všemá jako velkéj král
pan inžinýr Bobek, jó každej se ho bál,
tenhlethen chlap by potřeboval na krk provaz
nebo srazit ze skály a zlamat mu vaz!

Z časopisu Paternoster se dozvídáme o Čertovi mnohem víc, než jsme mohli tušit jen z jeho písniček. Na stránkách č.2 se seznamujeme s Čertem také jakožto hledačem, běhajícím po antikvariátech Prahy, kdo nyní žije, hledajícího nejen vzácné tisky, ale také něco jako pravdu a sníčího o svobodě. Co to obnáší, to Čert dobře ví:

Já svítím se svou lucernou paprskem poznání
Až přijde na mě StB, vynutí doznání
V zamřížovaném baráku já jednou budu spát
a krásný sny o svobodě se mohou mi jen zdát

Mnoho dnešních protestních písni dostává jasné sociální zabarvení. Dnešní doba je holt krutá. Zpívá se o Vysočanech a Libni, o holkách z ČKD, v některých se přímo volá po revoluci. Spousta písni Nové vlny je nabita protistátní energií, otevřeně se staví proti dnešním "pořádkům", proti komerčializaci umění a proti blbosti vůbec.

Jim Čert přesně vyhmátl jeden ze základů dnešního sociálního máboje: nechutí pracovat na pány, nesmyslně se honit a nemít možnost ani do toho promluvit.

/Zpívá se na známou hospodskou melodii/

Kdo se, kdo se, kdo se flinká,
dobře, dobře, dobře spinká,
nikam se, nikam se, nikam se nežene.

Když je, když je, když je třeba,
kousek, kousek, kousek chleba
vždycky se, vždycky se, vždycky se sežene.

Práce špiní, proto se jí vyhojbám
a svéjm ručkám boubelatejm domlouvám:

Ručičky, nebojte se, vy makat nebudete,
vždyť vy se práci, vždyť vy se práci
vyhnout dovedete!

Co byste z toho měly, i kdybyste se dřely,
nakonec byste, nakonec bysto
eště zdřevěněly, bajó.

Stačí ještě podotknouti, ať si dělá, kdo vás nutí!

Ručičky, nebojte se, vy makat nebudete,
vždyť vy se práci, vždyť vy se práci
vyhnout dovedete!

Písničky Jima Čerta pomalu lidoví po pražských hospodách i jinde, leč kde se rozléhá "Ten mistr z Transporty...", Sýkora, Bobek, Souček i Capoušek mají z ostudy kabát, ale takových písni bude čím dál tim více a nepřestanou, dokud se u nás budou rozvalovat po transportech "mamuti":

...kurva je hrozná, každej ho pozná:
bílý háro a kalhoty, to je ten mamut z Transporty!

"Mamut" jest produkt daného systému korupce neboli blbnutí pro trochu peněz a privilegií. Jim Čert to dovede vyjádřit lapidárně:

LIDSKÝ JEPICE, KTERÝ SE ZA MAMONEM HONÍ,
TY DOKUD BUDOU DEJCHAT VZDUCH, TAK NIC SE NEZMĚNÍ !

Nakladatelství ŠAFRÁN vydalo gramofonové desky, které nazpívali mj.
Jaroslav Hutka, Svatopluk Karásek, Jacek Kaczmarski, Karel Kryl,
The Plastic People of the Universe, Vlasta Třešňák, Vladimír Voit
ŠAFRÁN / Jiří Pallas, BOX 1149, 751 41 Uppsala, Švédsko

Zdeněk Mlynář

PATNÁCT LET PO "PRAŽSKÉM JARU"

Od chvíle, kdy Dubčekovo vedení KSČ podepsalo v Moskvě po sovětské vojenské intervenci svou kapitulaci v podobě tzv. moskevského protokolu, skončila doba relativních úspěchů reformně-komunistických orientací nejenom v Československu, nýbrž v celém sovětském bloku. V Československu se odehrálo trapné divadlo, kdy Dubček a jeho skupina prováděli politicky nejobtížnější fázi tzv. normalizační politiky; bez větších sociálních konfliktů pomohli zlomit odpor proti sovětským intervenčním záměrům, který se zdál být zpočátku nezlohomy. Když si tak podřezali větev, na které sami seděli, stali se oběti čistky, která měla ukázat nezvratnost normalizační politiky.

Od té doby začalo mezi poučenými z "pražského jara" převládat poučení negativní. Do očí bila skutečnost, že to, co bylo původně praktickou předností "pražského jara", se nakonec stalo jeho slabinou. Vítězství reformistů uvnitř oficiálních mocenských struktur zprvu opravdu umožnilo provést některé rychlé závažné politické změny směrem k demokracii, a to bez vážnějších otřesů, erupcí a sociálních konfliktů. Zdálo se, že reformní změny, provázené - byť často i pod nátlakem ovládané společnosti - programovým úsilím o reformy "shora", mají opravdu naději na úspěch. Na rozdíl od revolty typu té, která propukla v Maďarsku roku 1956. Od chvíle, kdy další provádění reforem a změn však vyžadovalo jednat nezávisle a často proti vůli mocenského centra v Moskvě, stala se dosavadní přednost nepřekonatelným nedostatkem: oficiální mocenské struktury, sama KSČ jako celek a vládnoucí byrokracie jako sociální vrstva se ukázaly v praxi neschopné přetnout pupeční šňůru, která je existenčně vázala právě k mocenskému centru v Moskvě. Tato závislost se u nich v praxi ukázala silnější než cokoli jiného.

Je tedy celkem pochopitelné, že demokraticky a socialisticky orientované sociální síly v systémech tzv. reálného socialismu se po kapitulaci československých reformistů před sovětskými tanky neorientovaly jako na svoji naději na nový rozvoj reformistických tendencí uvnitř oficiálních politických struktur.

Samy tyto struktury to konečně ani neumožňovaly: spektakulárně se "ocíšťovaly" od nositelů potenciálních opozičních tendencí, zatlačovaly tyto nositele mimo řady vládnoucích komunistických stran. Takový proces probíhal po roce 1968 nejnápadněji v Československu /kde bylo členství v komunistické straně zbaveno zhruba 30 % všech jejích členů/, ale probíhal i v jiných zemích - především v Polsku a také v samotném SSSR.

Po porážce "pražského jara" se tak postupně rodí nová strategie i taktika kritických a opozičních sil uvnitř systému sovětského

Tento článek Zdeňka Mlynáře vyšel poprvé německy v časopisu OMEUROPA-INFO 1/1983 v tématickém sešitě "Tschechoslowakei '83". Autor nám poskytl původní český manuskript, tak-

že zde jeho příspěvek - srovnání dvou různých modelů změn, Československo 1968 a Polsko počátkem osmdesátých let - můžeme zveřejnit v původní formě.

typu. Místo nadějí na změny, připravené uvnitř oficiálních struktur v podobě reforem "shora", se rodí naděje na změny, kterých se dozahne tlakem "zdola", působením společnosti proti mocenské struktuře, činností organizací, které působí paralelně a nezávisle na oficiální mocenské struktuře. Shodou různých historických okolností se přímo ukázkovou laboratoří této nové strategie a taktiky stalo Gierkovo Polsko. Zejména od poloviny 70-tých let tu vznikal jev v sovětském bloku ojedinělý - opoziční aktivity, opírající se o dělnictvo a cílevědomě usilující o to, aby právě dělnická třída začala věřit v možnost změn pomocí vlastních, na oficiální moci nezávislých politických aktivit.

Stávkové hnutí kolem léta 1980, z něhož se zrodila Solidarność jako masová organizace dělníků a jiných skupin pracujících, nezávislá na oficiální struktuře moci ovládané komunistickou stranou, bylo triumfem této nové strategie a taktiky. Desetnáct měsíců v Po-ku 1980-1981 nesporně v mnohém předčilo to, čeho dosáhlo osm měsíců "pražského jara". Po dlouhou dobu se tedy zdálo, že není co dodat k tomu hodnocení československého reformismu, které převládlo v 70-tých letech. A zdálo se také, že nová, od tohoto reformismu odlišná představa o systémových změnách tzv. reálného socialismu je oním konečně nalezeným řešením.

Od 13. prosince 1981 však věci začaly vypadat náhle zase jinak. Stanné právo a od té doby nastolená vojensko-policejná diktatura v Polsku ukázaly význam reformně-komunistických orientací ze 60-tých let znova v poněkud příznivějším světle. At' si už totiž o nedůslednosti, slabosti a neschopnosti těchto orientací při konfliktu s Moskvou myslíme cokoli, nelze přece jen popřít jednu důležitou věc: vítězství reformismu uvnitř politicko-mocenských struktur vylučovalo, aby sociální hnutí za demokratizaci systému bylo potlačeno vlastními vojensko-policejnými silami. Bez sovětské vojenské intervence by "pražské jaro" nikdy nemohlo skončit takovou porážkou, jaká následovala po roce 1968.

Je jisté, že reformisté v KSČ by se sami dostali do složitých rozporů se snahami ovládané společnosti; je pravděpodobné, že by provedli i řadu kroků, znova omezujících program demokratizace. Ale potlačit společenské úsilí o systémově změny vojensko-policejným násilím nemohli; nebyli toho schopni ani programově, ani v důsledku změn, které sami provedli i uvnitř vojensko-policejního aparátu. Lze samozřejmě zastávat názor, že z hlediska nutné revoluční změny sociálně-politických systémů sovětského typu to není důležité. Lze tvrdit, že polská zkušenosť dokazuje, že jiný než revoluční způsob změny není v těchto systémech možný: vládnoucí byrokracie použije i metody dlouhodobé vojensko-policejní diktatury, aby udržela své panství. Taková tvrzení jsou sice logická, avšak v politické praxi současné doby přece jen velmi pochybná. Neboť průběh událostí v Polsku od srpna 1980 do prosince 1981 mimo jiné také ukázal, že lze úspěšně vytvářet klasickou revoluční situaci i v systémech sovětského typu, ale že tím ještě nejsou vytvořeny reálně potřebné podmínky pro možnost skutečné uplatnit revoluční postup.

V Polsku se totiž vytvořila revoluční situace bez možnosti revolučního řešení. Nemožnost uplatnit v praxi revoluční řešení byla ovšem dána faktory, řevázně mezinárodní a nikoliv vnitropolitické povahy. Revoluční situace tu vznikla pouze v jediné zemi sovětského bloku, zatímco v ostatních - přes rysy krize systému - zůstala zachována akceschopnost vládnoucích konzoli-

dačních sil. Revoluční situace v Polsku navíc vznikla za okolnosti, kdy revoluční řešení by zcela nutně zasáhlo status quo blokového rozdělení Evropy v době nejenom všeobecného, ale navíc aktuálně vyhroceného konfliktu o úroveň jaderného vyzbrojení obou bloků. Revoluční řešení situace v Polsku s takovými důsledky si samozřejmě neprál ani jeden z obou bloků, nejenom tedy Moskva.

Těchto skutečností si byly dobře vědomy i samy kritické, opoziční a revoltující sociální síly v Polsku. Odtud také jejich snaha, trvající měsíce, o samoomezení revolučního vývoje. Jistý prvek kapitulace před latentní sovětskou /blokovou/ přesilou se tedy ve skutečnosti uplatnil i u potenciálně revolučních sil, u vůdců spontánního dělnického hnutí. Polský vývoj tak ukázal, že tendence ke kapitulaci před faktory, které znemožňují revoluční řešení v politické praxi, není výsadou jen reformistů z řad samotné mocenské elity. Taková tendence je nutným půdem objektivních okolností ve chvíli, kdy k vytvoření revoluční situace dojde izolovaně v jedné zemi sovětského bloku.

Jakmile ovšem sociální síly, rozvíjející na jedné straně revoluční situaci a neschopné na druhé straně skutečně provést revoluční řešení, chtějí najít v praxi východisko z tohoto dilematu, potřebují k tomu zcela nezbytně reformně orientované partnery uvnitř oficiálních politicko-mocenských struktur. Obrazně řečeno – Wałęsa by byl potřeboval místo Jaruzelského Dubčeka. K tomu však nemohlo dojít mimo jiné také proto, že už léta před rokem 1980 se sociální síly, jejichž mluvčím se nakonec stal Wałęsa, neorientovaly na to, aby se uvnitř komunistických aparátů objevil nějaký Dubček. Bylo jim celkem lhostejné, kdo se uvnitř těchto aparátů dostával k moci; zdálo se to nedůležité – až do osudného 13. prosince.

Při prvním pohledu se tedy zdá, že důvod k sebekritickému zamýšlení mají po zkušenostech z Pdska především stoupenci levicových radikálních koncepcí. Ve skutečnosti je však situace složitější: ani liberálně a reformisticky orientované proudy kritických sil v systémech sovětského typu nebyly polským vývojem nijak rehabilitovány. Ani tyto síly nebyly totiž v období po roce 1968 schopny kdekoli v sovětském bloku ovlivnit vývoj tak, aby objevení se nějakého nového Dubčeka vůbec přicházelo v úvahu. Navíc pak polský vývoj ukázal názorně velkou omezenost vlivu "ducha Helsinek" a vůbec tzv. politiky uvolňování napětí na skutečné chování mocenských elit v sovětském bloku v situaci, kdy jde opravdu do tuhého: vojensko-policejní diktatura se ani nezardí před mezinárodními pátky o lidských a občanských právech.

Představa, že by se v jedné zemi a ve stejné době mohl sejít Wałęsa s Dubčekem a že by ve více méně harmonické shodě pak usilovali oba o reformu sociálně-politického systému, je tedy představou pohádkovou a nereálnou. Upínat naděje k podobné vědině nemůže nikdo, komu jde o reálný úspěch demokraticky a socialisticky orientovaných opozičních sil v systémech sovětského typu. Patnáct let po porážce "pražského jara" a rok po porážce Solidarnosti není reálné, že by se oba tyto jevy ve skutečnosti někde potkaly: odešly do historie a budoucnost bude nejspíš hledat nové, další alternativy vývoje. Dnes je totiž možné uhádnout konkrétnější podobu takových alternativ; je však možné pokusit se charakterizovat alespoň hlavní podmínky, které tuto podobu v budoucnosti ovlivní.

Nejdůležitějším faktorem pro další vývoj v systémech sovětského typu se zdá být jedna okolnost: za patnáct let po porážce "pražského jara" jsou v krizi nejenom koncepce tehdejších poražených, ale i koncepce tehdejších vítězů. V Polsku byla vojenskou diktaturou odstavena nejenom Solidarnost, ale i nositelé celé předchozí "konzolidační koncepce", t.j. mocensky nejvýznamnější vrstvy politické byrokracie z dob Gierekových. Stabilizace sovětských systémů, dosažená v průběhu 70-tých let, Polskem skončila a nelze ji obnovit na základě stejných stabilizačních faktorů jako po roce 1968.

Jinak řečeno: v krizi se ocitly nejenom opoziční síly, ale také a především sama mocenská elita a její dosavadní metody vlády a řízení společnosti sovětského typu. Nejviditelnějším projevem této skutečnosti jsou vážné příznaky hospodářské krize: dlouhodobé zpomalování tempa růstu a chronická neschopnost zajistit dynamiku intenzivního ekonomického rozvoje v sovětských systémech. To podrává hlavní pilíř relativní stabilizace ze 70-tých let - možnost spojit mechanismy policejního státu s mechanismy, které podporují sociální konformismus v tzv. konzumním stádiu rozvoje industriální společnosti. A jestliže se hroutí tento pilíř stabilizace, nepomohou mnoho sni další dva: vytlačení kriticko-opozičních sil mimo oficiální politické struktury a zmírnění politicko-policejního teroru ve srovnání se Stalinovými časy. Jde-li do tuhého, mohou se opoziční síly, vytlačené mimo oficiální mocenskou strukturu, zorganizovat v nezávislých institucích, jak to předvedla Solidarnost v Polsku. Proti tomu pak už v určité chvíli nestačí zmírněné formy teroru a je nutno sáhnout k otevřené vojensko-policejní diktatuře.

Krise relativní stabilizace systému z let 70-tých zachvacuje přitom celý sovětský blok a zejména také samotný Sovětský svaz. Její řešení proto bude muset hledat i po Brežněvově smrti nastupující garnitura mocenské elity v SSSR. Brežněv a jeho skupina měli po roce 1968 určitý recept na konzolidaci systému, který v celém bloku uplatnili a násilím vutili tam, kde vývoj mohl jít docela jinou cestou. Andropov a jeho skupina takový recept nemá; toto nové vedení sovětské mocenské elity bude nutno hledat východisko z hrozící a prohlubující se krize. Nelze si samozřejmě dělat iluze o tom, jaké asi cesty z krize toto vedení uzná za dobré; jistě to nebudou cesty demokratických systémových změn. Je však důležité, že etapa stagnace sovětských systémů končí a nutnost hledat další formy jejich stability je neoddiskutovatelná. V tom je jedna z hlavních pozitivních jistot pro 80-tá léta: v sovětských systémech se bude musit cosi měnit - půjde o to, co a jak, ale setrvání ve stagnaci bude nemožné.

Tím se, nejobecněji vzato, celková situace sovětských systémů v osmdesátých letech přiblížuje situaci z první poloviny padesátých let. Problémy jsou při tom jiné, ale nezbytnost pohybu a změn je shodná.

Tato ve srovnání s minulým desetiletím nová situace se zároveň předkládá k řešení novým, mladším generacím ve společnostech sovětského typu. Generace, zformované politicky ještě za Stalinových časů, definitivně odcházejí ze scény. I mezi mocenskou elitou se jako rozhodující skupina začnou uplatňovat dnešní paděsátileti a mladší. V různých oborech společenské aktivity mimo sféru politicko-mocenského řízení to budou třicetiletí a mlad-

ší. Více než polovina obyvatelstva v celém sovětském bloku jsou generace mladší než pětadvacet. To samo o sobě nemusí sice znamenat žádné optimistické výhledy pro koncepce demokratických socialistických změn, ale nesporným zůstává jedno: politicky rozhodující generační skupiny nejsou už zcela blokovány minulou angažovaností v řešení konfliktů z poloviny šedesátých let, jejich životní zájmy jsou spojeny s budoucím desetiletím, nikoli s desetiletím uplynulým.

Mezi faktory, které s jistotou budou ovlivňovat vývoj sovětských systémů v osmdesátých letech, je ovšem nutno počítat také křízový vývoj kapitálu i stnického modelu industriální civilizace na Západě. Vliv tohoto faktoru bude při tom výrazně rozporný. Na jedné straně lze předpokládat, že iluzorní představy ovládaných i vládnoucích skupin v sovětských systémech, směřující ke snaze prostě napodobit mechanismy vyspělé kapitalistické industriální civilizace, pozbudou na přitažlivosti. Z toho však na druhé straně níterak nemusí vzejít posílení skutečně tvůrčích a socialistických tendencí; spíše naopak - hrozí z toho posílení nejkonzervativnějších, izolacionistických a nacionalistických reakčních ideově-politických tendencí v sovětských systémech, především v SSSR a jeho ruské části. Co na konec převládne, závisí ovšem nejenom od vývoje uvnitř sovětských systémů, ale též od vývoje v západních zemích a samozřejmě i ve třetím světě. Mezi konkrétními politickými problémy, jejichž konkrétní způsob řešení to prvoradě ovlivní, jsou samozřejmě problémy dalšího zbrojení a problémy upevnění nebo naopak oslabení blokového dělení světa.

Jistoty, které lze stanovit pro vývoj v osmdesátých letech, jsou tedy velmi hubené. Někomu se mohou zdát dokonce málo významné ve srovnání s jistotami zápornými: že totiž bylo nejenom před patnácti léty poraženo "pražské jaro", ale že byl poražen i před rokem pokus polských dělníků a polské společnosti vůbec o revoluční systémovou změnu. Dornívám se však, že takový pesimismus není na místě. I při veškerém realismu a při odmítání jakýchkoli iluzí děvají ony tři jistoty - konec starnice a nástup nových generací v sovětských systémech plus nutnost hledat východiska ze slepé uličky západního modelu - přece jen reálnou naději na to, že možnosti pro hledání a nalezení třetí cesty vývoje industriální civilizace budou v osmdesátých letech spíše posíleny než oslabeny.

/red. pozn.: psáno koncem roku 1982/

H L A S Z P O D Z E M I

Přítel naší redakce navštívil v Praze jednoho z aktivních a dlouholečtých pracovníků československé opozice a položil mu několik otázek.

-Jak byste definoval československou opozici?

-Je to jednak pasivní a víceméně ne zcela uvědomělá opozice asi tak 80-90% obyvatelstva proti stávajícímu systému a vládě, především proti svévoli komunistického aparátu. Uvědomělá opozice čítá jen několik málo tisícovek lidí. Je to dán totalitním systémem: naprostou evidenci obyvatelstva, několikanásobnou kontrolou a dozorem, povinným zaměstnáním u monopolního zaměstnavatele - státu, povinným hlášením bydliště, politickou kontrolou ve všem a také politickým hodnocením. Represe je pak už jen posledním prostředkem proti projevům těch bláznů, kteří se proti tomu postaví.

-Jakou roli zde hraje Charta 77? Ta přece není opoziční.

-Charta 77 nechce jednat jako opoziční těleso, chce dospět k dialogu s režimem a dosáhnout plnění závazků a existujících zákonů. Je to ovšem úkol, jemuž nemůže dostát, protože zákony si protiřečí, mnoho z nich je jasné nespravedlivých a dokonce sama ústava, na niž se Charta tak často odvolává, obsahuje řadu neakceptovatelných pasáží o nadvládě komunistické strany, nehledě na pasáže, jež se dají vykládat podle toho, jak se kterému vykladači zachce. Třeba ta o tom, že svobody musí být v souladu s vůlí pracujícího lidu. Kdo určí, co je to vůle pracujícího lidu? Pracující rozhodně ne, když nemají ani svou organizaci. A tak se často stává, že sama Charta, ať chce nebo ne, musí prezentovat názory jasné opoziční. Například to, že ekonomické potíže pramení z podstaty daného systému, který se musí radikálně změnit. V několika dokumentech se piše o hlubokých rozporech a krizových jevech v dané společnosti. Snad se vám to ani nezdá příliš opoziční, ale tady je to neslyšchaná odvaha a pro režim neslyšchaná drzost, že se někdo odváží něco takového říct. Také režim bere Chartu jenom jako opoziční organizaci. Pro lidi je Charta určitým reprezentantem jejich názorů, každopádně jsou prohlášení Charty 77 lidem blížší než ty nudné oficiální fráze. Ovšem matoucí je jednak její rozmáhlý sloh, jednak to, že se sama neprezentuje jasné opozičně. Dokumenty působí příliš právnicky nepřehledně, není vždy jasné, jaké je stanovisko. Třeba v případě prohlášení k Polsku se lidem nelíbilo až někdy chválení vojenské junty. Problémem ovšem také je, že se k lidem stanoviska Charty málokdy dostanou, jedině snad zkrácená a zkreslená přes zahraniční rozhlas. - Fakt ovšem je, že takhle veřejně už existuje skupina lidí, která se pokouší zveřejňovat odlišný názor od názoru oficiálního, nyní už skoro šest let, což je skoro neuvěřitelné. Je to nepochybně pro společnost velmi kladný zjev.

-Jak si vysvětlujete, že režim Chartu prostě nezlikvidoval?

Reakce režimu mě v době, kdy Charta 77 vznikla, vůbec nepřekvapila. V roce 1976 vládly přece ještě jisté naděje na oteplení. Od onoho 1. ledna 1977 - anebo spíše pár dní poté - se stalo i v Československu jasné, co to znamená détante v jazyku partajníků. Znamená to uznání statu quo a trochu omezenější represi, což má zaručit výhodný obchod a hospodářskou pomoc od Západu. Proto Charta musí zůstat. Tenhle sen je pro zdejší vládce přece jen natolik lákavý, že se ho nechtějí úplně vzdát. Zároveň však Charta funguje a působí jako cizorodé těleso v jinak zcela ztotalizované společnosti. Také jistě jsou síly, jež si přejí její rychlou a úplnou likvidaci. Jak ve stranickém aparátu, tak v policii. Charta pro ně také neznamená nějak zvlášť velké nebezpečí. Kdyby ano, pak by zareagovali velice rychle a mnohem tvrději. A pak - asi se ukázel, že existence takhle veřejně pracujícího a do velké míry opozičního tělesa má pro policii jistý půvab: láká nezkušené mladé lidi, chtí-

vé nějaké činnosti, láká lidí nespokojené, kteří se nebojí, prostě vtipovavá lidí pro policii nebo i pomáhá odhalovat činnost, která by časem mohla být "nebezpečnější" než sama Charta. Veřejná činnost se prostě spíš hodila do doby, kdy ještě byla naděje na oteplení a liberalizaci. Nechci brát lidem naději, třeba nemám pravdu a někdo není zařízen na jiný způsob jednání než na veřejnou činnost. Je to statečné a obdivuji se tomu. Nakonec - kdo tak začal, nemůže prostě jen tak přestat. Ale tady budeme asi také u jedné z příčin dnešní poměrné izolace Charty 77.

-A existuje jiná cesta než cesta Charty 77?

Vlastně už od roku 1968 nepřetržitě existuje konspirativní opoziční prostředí. Svého času mělo přímou návaznost na veřejné akce tzv. socialistické opozice. Časopis československé socialistické opozice je vlastně jejím orgánem, jmenuje se Listy a dnes je spolu se Svědectvím tím hlavním opozičním časopisem. Býval kdysi mluvčím především "strany vyhozených", měl v sobě cosi stranického. Dnes už je to spíš minulosť, i když něco přetrvalo. Bylo by iluzí si myslet, že bývalí komunisté mají v opozici většinu. Většina z nich brzy přestala politicky pracovat. A lidé si přejí podstatnější změny, ne reformy, které jim nabízejí exkomunisté.

Konspirativní opoziční prostředí si postupně vypracovalo bezpečný způsob práce. Jde však spíše o uzavřené okruhy, obstarávající své potřeby - tj. shánění informací, dobré literatury, příp. vnitřní diskusi. Charta 77 znamenala naději i pro tyto okruhy a na několik let jejich činnost přesáhla. Dnes se však zdá, že za současných okolností, kdy se Chartu 77 podařilo víceméně izolovat od ostatního obyvatelstva, se úloha těchto konspirativních struktur zvětšila. Charta 77 zůstává stále důležitou připomínkou pro svědomí každého a jednotným mluvčím, který dříve chyběl, i když ne tak důrazným, jak by si lidé přáli. Ovšem na nás, malých i větších skupinách v podzemí je, abychom se lépe organizovali a dokázali jít dál než Charta 77, aspoň v politických programech a dohodách. Také bychom měli předávat své zkušenosti těm, kteří v podzemí začínají.

-Jaké zkušenosti chcete předávat?

Zkušenosti rázu ryzé technického, nechceme nikoho indoktrinovat. Jde přece o to, aby lidé mohli své názory svobodně projevit, ne aby je někdo zase k nějakým názorům tlačil. Chceme především tomu, aby policie poznala nebo dokonce chytla předem ty, kteří mají svou budoucnost teprve před sebou. Nabízíme zprvu jednoduchou přepisovací a rozmnožovací práci krátkých politických samizdatů nebo i knih, třeba boletie. Při této práci najde řada lidí své vyžití, konečně dělá něco užitečného. Někdy stačí jen malá rada, popud a celá skupinka pracuje sama. Způsoby množení tiskovin jsou skutečně primitivní, ale existuje řada nápadů a grifů, jež práci zjednodušují a činí bezpečnější. Také je třeba mít dostup k dobrým samizdatovým materiálům, mimo jiné i materiálům Charty 77 a VONS. K takovým kontaktům je třeba už většího konspirativního umění, protože nám jde právě o to, abychom nebyli odhaleni. Chartisté už odhalení jsou, téměř to nevadí, když je třeba policie sleduje. A když to tak uvážíte, vlastně by Charta měla být ráda, že existujeme. Při takové práci se postupně dostávají do krve zásady konspirační práce. Postupně se pak lidé mohou učit též bezpečné distribuci, stykům v podzemí apod.

-Máte nějakou krátkou formulaci pro bezpečnou práci v podzemí?

Pokusím se. Především musí mít člověk podstatný osobní důvod, proč se do té práce pouští. Znát rizika a snažit se být ve všem perfektní. Do-

bře si vybírat spolupracovníky. Nenechávat nic na náhodě. Pak to jde samo.

-Co si myslíte o dalším vývoji. Má to vaše konspirování cenu?

Cenu to má určitě, i kdyby šel vývoj kamkoliv. My si vytváříme svůj prostor v podzemí, pomáháme opoziční a neoficiální literatuře, diskutujeme, žijeme bohatěji. A kdyby byl vývoj pozitivní, jsme lépe připraveni. A k tomu, aby byl pozitivní, se snažíme přispívat.

-Jak si představujete možné demokratické změny?

Změna bude muset být radikální. Morální marast Československa je skutečně ukrutně hluboký a změny k lepšímu budou každopádně bolestné. My jsme si navykli nepracovat nebo špatně pracovat a být pasivní. Naučit se pracovat dobře a být politicky aktivní v demokratické společnosti bude moc těžké. Mohlo by tomu ale přispět samo demokratické prostředí: tam, kde budou lidé sami rozhodovat, ať v bydlišti nebo v práci, tam, kde uvidí, že to má cenu se o věci starat, tam to půjde. Důležité je najít správnou mez, aby změny nebyly polovičaté a nemohly dopadnout jako v Polsku a zároveň aby nedošlo ke zbytečnému násilí.

-A co oficiální struktury? Je možný nějaký impuls shora?

Těžko. Ti se strašně bojí jakýchkoli změn. A zajímají je jenom jejich pozice v aparátu a odtud i stabilita aparátu. Demokracie, svoboda - ba dokonce i socialismus - je vůbec nezajímají. Jsou strašně soběctí a konzervativní. Jestli se něco změní, tak přes jejich mrtvoly /obrazně řečeno/ anebo proto, že si budou myslet, že si pomohou k ještě lepšímu bydlu.

-Jaké závěry činíte z vývoje v Polsku?

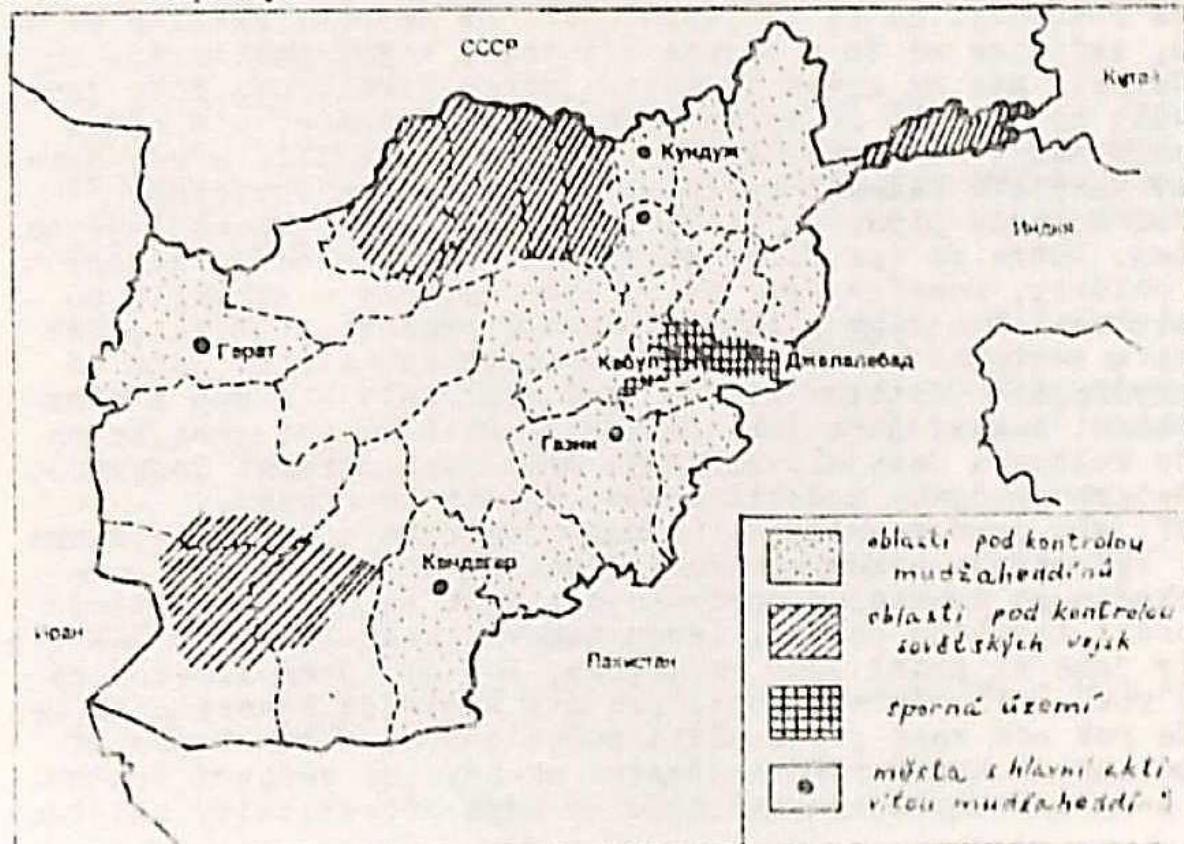
Pro nás to jsou velmi cenné zkušenosti. Ukazuje se opravdová síla generální stávky jako bojového nástroje. Síla odborové organizace, jež se během za sociální zájmy svých členů, je nadpolitická, vylučuje spontánní hurá-akce. Odborová organizace, která brání, ale nospravuje. Správní úlohu přenochává samosprávě. To jsou kladné zkušenosti. Je třeba se však učit i z chyb. Domníváme se, že je třeba v budoucnu, při podobném vývoji, více zaměřit na zmezinárodnění takového demokratizačního procesu. Ideální by bylo, kdyby rovnou začal aspoň ve dvou sousedících zemích východní Evropy. Dále si myslíme, že by dělníci měli kromě odborů vytvářet své pořádkové služby, jež by je pak mohly bránit. A zaměřit se více na armádu a policii, agitovat, přesvědčovat. A taky pronikat do oficiálních struktur, abychom nemohli být překvapeni. A připravit se i na ústup: mít v zásobě ilegální prostředky a struktury. A ještě jedna věc: už dnes zaměřit část své činnosti na Sovětský svaz, spolupracovat s disidenty se Sovětského svazu, mluvit s turisty, popohnat trochu vývoj i tam, i když se to zdá tak beznadějně.

P.T. ČTENÁŘŮM V ČESKOSLOVENSKU - "Čtenáři v Československu a ostatních východoevropských zemích dostávají naše publikace zdarma." Tak zní věta z naší zadní strany. Je to prostá pravda, způsobená snahou po bezpečném šíření. Pro jistou část československých čtenářů se však čtení opozičních časopisů stalo jakousi máhražkovou aktivitou, kterou vykupuje aktivitu skutečnou. Neboť samotným čtením se nic nezmění. Příeli jsme na způsob, jímž se aspoň trochu stane Vaše čtení akcí. Dostanete-li časopis přímo, můžete předat člověku, který Vám časopis odvezdá, peněžitou sumu podle vlastního uvážení jako dobrovolný příspěvek na opoziční tisk a jeho distribuci. Budete tak jednat podle vlastního uvážení a přispějete tím dobré věci. V dnešní době je to nezvyk mít k někomu důvěru, že peníze nezpronevěří, ale měli bychom si na to začít zvykat a aspoň mezi sebou vytvářet přátelské vztahy v normálnější společnosti běžné.

Na komentování mezinárodních událostí nám tentokrát zbylo jen málo místa. Je to dáné především tím, že časopis navazuje na Infomat, a ten měl opět vyjít až po velké mezeře ve vydávání. Redakce Krtka disponuje řadou článků k Afghánistánu i k Polsku /mnohé přišly z Československa ještě pro Infomat/, k mirovým hnutím v NDR a v Maďarsku. Dokonce řada článků k dokumentům Charty 77 z r.82 a 83 přišla zkrátka, ovšem jsou to natolik důležité dokumenty, že se k nim stejně hodláme v budoucnu vrátit, např. k dokumentu o výchově dětí a mládeže, novému o ekologii, ke skvělému dokumentu ve slovenštině o tzv. maření dozoru nad církvemi a k dalším materiálům Charty 77 a VONS.

K polskému vývoji lze snad jen krátce říct, že i nadále funguje organizační struktura Solidarnosti, která má podle některých údajů 1,5 milionu aktívnych funkcionářů. Většina její činnosti je však podzemní: vybírájí se příspěvky, konají se akce demonstrující přítomnost a sílu Solidarnosti. Podzemní činnost vede Prozatímní koordináční výbor /TKK - Tymczasowy komitet koordynacyjny/ vedený zkušenými odboráři a podzemními pracovníky. Fungují desítky podzemních tiskáren. Velkou roli však hrají také funkcionáři působící legálně, především L.Walesa a též církve.

V Afghánistánu válka pokračuje ve vší krutosti a nolitostnosti. Sovětská armáda brzy pochopila, jak se vede protipartyzánská válka: hlavní útoky jsou vedeny především proti partyzánským civilním oporám: proti bezbranným vesnicím, městům a jejich obyvatelstvu. Afghánská armáda je velmi nespolehlivá, každý trochu důležitý bod musí držet sovětská vojska. Supermoderní zbraně stojí stále proti starým nebo ukořistěným zbraním, mění se taktika a vzrůstá počet utaženců /dnes přes 4 miliony v Pákistánu a Íránu. V zemi je 105 000 sovětských vojáků, ztráty 30-35 000, z toho asi 5 000 padlých, na afghánské straně asi 100 000 zabitych civilních obyvatel a asi 5-10 000 z hnutí odporu. Systematicky je ničena úroda v povstaleckých oblastech. Uvádíme mapku z časopisu Obozrenije z listopadu 83 /č.7/, jež řekne víc než dlouhé rozbory. Ruátna mapky je do jisté míry přiznačná, připomene však, že ne všechni Rusové jsou od narození okupanty.

Žily jsme s Valjuškou v jednom kolchoze v Ostrovském okrese v Pskovské oblasti. Těžko se tam žilo, hlad byl - a odjet se nedalo. Občanku lidem do rukou nedávali. Do šestadvaceti let jsem pracovala s kravami, byla to strašná práce. Až jsem si řekla, že mi takhle život uteče a té otročiny nikdy konec nebude. Ze musím něco udělat. Máma na mě naléhalo: "Vdej se!" Ale za koho jsem se měla vdát, když ve vesnici žádný chlap nezůstal. Z armády se do vesnice nikdo nevrací.

Ale měly jsme štěstí s Valjušou. Jednou jsme takhle zašly do kanceláře vyúčtovat krmivo a tam sedí náborář. Hádá se s předsedou, aby mu dal pět lidí na práci za polární kruh. Hned jsme se ho chytily: "Prosím vás, zachraňte nás! Vezměte mě tady s kamarádkou! Půjdeme třeba do lesa stromy kácer, třeba na šachtě dělat, všechno berem!"

Náborář si nás prohlídnul, byly jsme docela silné, urostlé, a tak řekl předsedovi: "No tak dobře, tak mi dej jen tyhle dvě a plácneme si." - "Ale dostanu jako za pět!" říká předseda. Jaký obchod si domluvili, to nevíme, ale pláclí si a v tu samou chvíli předal předseda naše občanky náboráři. Potají jsme si honem sbalily kufry a utíkaly na zastávku, aby nás někdo z vesničanů neviděl. Obě naše mámy zaplakaly, ale raději nás co nejrychleji vystrčily ze dveří. Vyháněly nás štěstí hledat.

Náborář nás odvezl do Pitěru. Tři dny jsme nocovaly na nádraží, zatímco náborář sháněl někde další. Za dne jsme chodily s Valjušou po městě, kultury jsme si dopřávaly. Všechny obchody jsme prolezly! My vesničanky jsme si skoro myslely, že jsme jako v nějakém blázivém snu. Maso leželo na krámě a lidí ani moc nebylo, tak deset, dvacet. Chleba prodávají všude úplně volně, a to černý i bílý, různé housky. Dokonce máslo bez fronty! Salám jsme tam jedly poprvé v životě, různé pirožky... A kolik střeviců, šatů bylo v obchodech! Gumové holinky různých barev - a oni se na ně ani nepodívali! Všechno jako v pohádce. A tak jsme se rozhodly: až si to odpracujeme na severu, vrátíme se do Pitěru, zařídíme se tu a budeme žít tady, v tom bohatství.

Odvezli nás na sever do města jménem Nikel. Dva roky jsme pracovaly na šachtě. Je to samozřejmě těžká práce, ale přece jen lehčí než v kolchoze. A taky nám dobře platili: někdy jsme dostaly taky sto padesát rublů. Bydlely jsme na ubytovně. Ústřední topení, plyn, na každém patře sprcha. Na pokoji jenom šest žen. Dobře se tam žilo, kulturně. Obě jsme se s Valjuškou dobře oblekly, konečně jsme se pořádně najedly a spravily po tom kolchoze. Dva roky při práci rychle proletěly. Vydali nám občanky a cestovní lístek zpátky do kolchozu. Ale my jsme už byly chytřejší. Cestovní lístky jsme roztrhaly - a šup s nimi do záchodu! A samy jsme jely rovnou do Pitěru. Ani jsme se na mámy do kolchozu nezajely podívat. Měly jsme strach: čapnou nás, seberou občanky a zaženou zase zpátky ke kravám.

Přijely jsme do Pitěru. Chodily jsme sem a tam, ale žádná práce. Vesničanky nikde neberou. Jeden dobrý člověk nám poradil: chodte po domovních správách a ptejte se, kde mají limit na zapsání trvalého pobytu. Jednu takovou kancelář jsme našly a sehnaly jsme si práci jako omítkářky. Dostaly jsme limitní zápis na rok. Dalí nám místo, pro dvě šestnáct čtverečních metrů. Za rok nám zase prodloužili pobyt o rok. A tak žijem už dvanáct let. A každý rok se třesem: co když se vedoucí čpatně vyspí a z limitu nás vyžene? Nebo co když vůbec limity zakážou?

Za olympiády tím hrozili. Jak jsme se všichni limitníci báli! Ale přečkali jsme i olympiádu. Tu nejhorší práci někdo dělat musí. My v práci posloucháme bez odmlouvání, nehoníme se za penězi, držíme se místa, razítka v občance.

Každý leden přinášíme občanky na Litějny prospekt, na ústřední oddělení průkazů. Tou dobou tam přicházejí všichni limitníci z města, fronty tam jsou tak na dva tři dny. A mnozí dostávají zamítnutí. Vedení se nemůže zeptat proč a jak, zamítlí a basta. Seber si své saky paky a do tří dnů pryč z města. Milice může přijít jak blesk z čistého nebe. Ovšem jak prodlouží pobyt, tak si žijeme klidně do dalšího ledna. Svůj byt nastálo mít nemůžem. Ani teď, ani později. Do fronty na byt nás nezapíšou. I kdybychom žili věky, stále jsem tu jen dočasně.

Vdát se nemůžem. Teď jsou ženíši vypočítaví, sami se dívají, kde by si pomohli. Zkoušely jsem si zařídit rodinu jinak, ale kdopak. Podívejte se na Valju. Tady Valjuška má osmiletou dcerku, bydlí v internátě. Na tátu se neptá. Rodinu nemáme a už mít nebudem. Ještě dobře, že si tu tak kamarádsky žijem s Valjuškou. Vodku si vypijem spolu. I chlapa si přivedem, pohostíme - co bychom se styděly. A co máme dělat? Nejlepší roky nám utíkají.

Ale nevyděláváme si špatně, melouch se vždycky sežene. Kdo potřebuje něco doma spravit, tak hned k nám, jinak by někoho na opravu těžko sehnal. Máme si co obléknout, co jíst, na podmáznutí šéfů máme taky. Na svátky jezdíme do vesnice. Nakoupíme dárky, maso a jedem. Vesničani nám závidí. V předminulém roce jsem pohřbila mámu. Poslední, co mi řekla, bylo: "Mám jen jednu radost na tom světě: dcerka se dostala do světa, ve městě žije!" Tak ašpoň umřela šťastná. A jaké je to naše limitní štěstí - sami vidíte.

/z leningradského samizdatového časopisu Maria/

Poznámka překladatele

K nevolnickému životu v Sovětském svazu, jehož obdobu jsme v Československu poznali v 50. letech, kdy nebylo jen tak možné změnit zaměstnání, a jehož následky dodnes cítíme omezováním v tomto směru /výpovědní lhůty/ i existenci občanských průkazů, policejně hlášeným pobytom atd., by přece jen měl být připojen malý slovníček:

průkaz, občanka - passport, dokument, jenž je každý civilní obyvatel povinen nosit neustále u sebe, zejména ve městech a na cestách
cestovní lístek - "napravlenije", jakási cestovní doložka k občance, dnes už není nezbytná, ovšem se stále "služebně" vystavuje

náborář - "verbovăčik", náborový pracovník

Pitér - Leningrad /Petěrburg, Petrohrad/; staré názvy úporně přetrvávají povolení pobytu - "propiska", razítka o trvalém pobytu v pasu, jež se ovšem neuděluje automaticky, zejména ve městech

vedoucí, šéf - "načalnik" /odsud "načalstvo" - vedení, papaldáhi/
podplatit šéfa - "na lapu načalstvu položit"

Snad by mohl být připojen ještě výraz uváděný Amulrikem v jeho životopisném románu *Něžlanovo putěceství v Sibíři*:

čerdačníci - obyvatelé Moskvy, žijící zde bez razítka o trvalém pobytu, tedy načerno, obravně řečeno na půdách /čerdak - půda/

Při zkrácení povídky mi vypadl věk obou "limitních dívek". V době vyprávění bylo Valjo asi 35 a vyprávějící Anně kolem 40.

DOKUMENT Z POLSKA

Varšava, září 1983

Našim chilským přátelům

Otevřený dopis TKK NSZZ Solidarność odborů a pracujícím
v Chile.prostřednictvím Emanuela Bustose, vedoucího představitele
mezinárodní kanceláře chilských odborů

Posíláme bratrskému chilskému lidu vyjádření pocitů solidarity od členů polských odborů s Vaším bojem za základní lidská a občanská práva.

Totalitarismus a diktatury - nehledě na formy, jež přijímají - ohrožuje společnost a ohrožuje pracující lid. Tato hrozba společnosti vede ke ztrátě všech jejích práv. Stejně tak vede tato chtivost po absolutní moci dříve nebo později k nevyhnuteльнému pádu totalitních systémů.

Nelze tedy vládnout v rozporu se samozřejmými zájmy, v rozporu se zájmy národa. Poláci, po 40 letech diktatury, si jsou toho hluboce vědomi. Víme, že ke spravedlivé společnosti vede cesta uskutečněním demokratických zásad a že není demokracie bez práva na svobodné odbory, bez práva na lidské a občanské svobody.

Proto podporujeme Váš boj. Velmi dobře víme, jak vypadá rozeznání demonstrace: palba ze střelných zbraní proti nezbrojeným. Víme, co to jsou přeplňená vězení a co to znamená v takové situaci mít odvahu pozvednout hlas za své demokratické přesvědčení. Avšak právě proto, že se nevzdáváte, že jste se rozhodli i přes tato rizika vést svůj boj dále, zvíťžíte!

Váš úspěch je hradbou proti zlu ve světě a tím se stane i úspěchem pro všechny, kteří usilují o lidská práva. My věříme ve své vítězství, ve vítězství Solidarnosti. Naše víra je posilována všemi těmi na naší zemi, kdo nepřijímají společenské nespravedlnosti, je posilována všemi zeměmi, jež nedovolí pošlapat svou vlastní čest a suverenitu, je podporována společnostmi, jež nemlčí proti tomu, když jim jsou odebrána základní práva. Spolu s Vámi sdílíme naději a víru v lepší zítřek.

S upřímným přáním rychlého a konečného vítězství
za koordinační výbor Solidarnosti

Józef Lis, předseda gdaňské organizace

NOAM CHOMSKY a EDWARD S. HERMAN: *The Political Economy of Human Rights: Volume I. The Washington Connection and Third World Fascism / Politická ekonomie lidských práv. 1.svazek: Washingtonské svazky a fašismus ve třetím světě*

Úvod

Autoři recenzovaného díla patří k radikálním disidentům ve Spojených státech. Noam Chomsky, světoznámý aktivní kritik jak amerických tak i sovětských nespravedlností /mnohokrát se i angažoval ve prospěch demokratického vývoje v Československu/, je profesorem lingvistiky na MIT /Massachusetts Institute of Technology/ v Cambridge /Massachusetts/, zatímco Edward S. Herman vyučuje finance ve Wharton School na Pennsylvánské univerzitě. První svazek studie o politické ekonomii lidských práv se zabývá nekoloniálním systémem satelitních států USA; druhý svazek se snaží podat rozbor vývoje v poválečné Indočíně /1975-78/ a kritiku interpretace tohoto vývoje v ideologických institucích západního světa. Zde recenzujeme pouze první svazek.

Dané dílo je podstatnou revizí menší monografie napsané v letech 72-73, jež však byla pozdržena pro čuchy nakladatelů. Recenze označovaly knihu za západní verzi Souostroví GULag a manažery nepovolená pro "nevlastenecký" obsah. Kniha vyšla nejdříve v Evropě, např. ve Francii, a v rozšířené podobě, jak ji recenzujeme, až v r. 1979 v Bostonu.

Politická ekonomie lidských práv je především obžalobou americké imperiální politiky v zemích třetího světa. Spojené státy vybudovaly údajně ve své sféře soustavu satelitních států, která se vyznačuje nelítostným ekonomickým vykořisťováním a brutální státní represí. Autoři se snaží podložit svou obžalobu empirickými fakty. V recenzi se budeme zabývat nejprve hlavními tezemi obžaloby a potom předloženými důkazy. Závěrem se pokusíme o vyvážené zhodnocení studie.

Obžaloba

V této části shrnujeme vlastními slovy hlavní teze autorů, vztahující se k jejich obžalobě amerického imperiálního systému.

1. Všeobecně převládající názor, že vnitřní demokratický systém vede k humánnímu a morálnímu chování státu ve sféře mezinárodních vztahů, je iluzorní. Není podložen ani historickými zkušenostmi ani rozumným uvažováním. Speciální státy, nehledě na vnitřní demokracii a svobodu, mají dlouhou tradici dosazování a podpory represivních režimů v částech světa pod jejich vlivem.

Obzvlášt v poválečném období jsou USA zodpovědné za rapidní rozšíření neofašismu, tj. státního terorismu, který se vyznačuje mj. systematickým mučením a vražděním politických oponentů, ekonomickým vykořisťováním a brutálním útiskem většiny obyvatelstva v mnoha rozvojových zemích. Spojené státy úspěšně globalizovaly "banánovou republiku". Tento vývoj byl v souladu se zájmy vládnoucích kruhů USA. /str. 1/

2. Během posledního čtvrtstoletí dosáhl státní teror nejen obrovských rozměrů, ale zároveň se bilance represe přesunula na Západ, přičemž USA určily tempo růstu státního terorismu jako hlavní ochránce neofašistických režimů a jako hlavní dodavatel represivní technologie. Americká aktivní podpora antikomunistických diktatur vedla k tomu, že neofašismus se stal dominujícím politickým systémem třetího světa.

V sovětské sféře vlivu došlo k poklesu intenzity státního teroru po Stalinské smrti, zatímco v americkém impériu zaznamenalo institucionalizované záslížení růst od začátku 70.let. Brutální násilí se stalo

v posledních desetiletích běžným nástrojem státní politiky v částech třetího světa pod kontrolou USA. /str.8/

3. Jelikož nastolení a podpora neofašistických režimů je v rozporu s lidskými právy, demokracií a dalšími údajnými hodnotami tzv. západní civilizace, mají sdělovací prostředky a intelektuálové establishmentu v USA nemalé těžkosti s vysvětlováním americké zahraniční politiky. Hlavní řešení tohoto problému spočívá v masivní manipulaci informací o situaci ve spřátelených rozvojových zemích patřících k "svobodnému světu". Výběr informací o porušování lidských práv v americkém tisku, rozhlasu a televizi podléhá ideologickým prioritám. Přestože mučení a fyzické likvidace se zdají být rozšířeny více v americké sféře vlivu než v sovětské, sdělovací prostředky "svobodného světa" dramatizují takřka výlučně individuální případy perzekuce v sovětském impériu. /str.11-12/

4. "Konzervativní" vlády USA podporují neofašismus agresivně a otevřeně, bez ohledu na morální aspekty zahraniční politiky, která ignoruje lidská práva v rozvojových zemích US-impéria. Během "liberálních" období nepodporují vlády USA neofašismus s agresivitou menší, někdy tak činí dokonce s větší vervou než v "konzervativních" časech. "Liberální" americká politika lidských práv se fakticky omezuje na kosmetické operace, které nemají žádný podstatný vliv na vnitřní politiku neofašistických satelitních států.

Důkazy

Autori recenzované knihy se snaží podložit svá obvinění amerického imperiálního systému informačními materiály ze "souostroví Pentagon - CIA". Rekapitulujeme podstatné části jejich evidence, jež se vztahují k jednotlivým bodům obžaloby.

1. Chomsky a Herman shromáždili empirické údaje o americké pomoci /hospodářská pomoc, vojenská pomoc, půjčky USA a nadnárodních společností/, o investičním klimatu a lidských právech ve vzorku deseti satelitních zemí US-impéria /Brazílie, Chile, Dominikánská republika, Guatema, Indonézie, Írán, Filipíny, Jižní Korea, Thajsko, Uruguay/. Na základě rozboru tohoto souboru údajů došli k závěru, že americká zahraniční pomoc je přímo úměrná příznivosti investičního klimatu a nepřímo úměrná respektování demokratických institucí a lidských práv v zemích třetího světa. To znamená, že existuje kladný vztah a přímá závislost mezi americkou pomocí, příznivosti investičního klimatu a státním terorem. /str.44/

Model neofašistického hospodářského růstu se vyznačuje řadou negativních sociálněekonomických faktorů. Je nabílení, že privilegované postavení nadnárodních společností a drastické konzumní výsady neofašistické elity by se daly těžko prosadit v demokratickém zřízení - při nepopratelné existenci silného nacionalismu v zemích třetího světa /str.54/. Funkce státního teroru tedy spočívá v prosazení velmcenázkých zájmů USA a ambicí lokální kompradorské a militaristické elity. V důsledku toho je přes 80% obyvatelstva v neofašistických státech naprostě vyloučeno z účasti na politice a zbaveno lidských práv.

2. Dostupné informace jasně naznačují, že americké vojenské a špiónažní organizace poskytly odborný výcvik v moderních metodách mučení policejním a vojenským kádrům ze spřátelených rozvojových zemí. Americkou vládu zaručily neofašistickým režimům nejen mорální podporu, nýbrž i stálý přísun nejnovější represivní technologie /str.49/. Úspěšná intervence do vnitřních záležitostí třetího světa zahrnuje Belgie, Kongo, Chile, Guatema, Dominikánskou republiku, Indonézii, Írán a řadu dalších intervencionních objektů.

Tradičně konzervativní církevní /hlavně katolické/ organizace v Latinské Americe a dalších částech impéria USA /Thajsko, Filipiny, Jižní Korea/ se staly poslední oporou pro utiskované obyvatelstvo. Neofašistické státní aparáty násilně zničily všechny nezávislé organizace pracujících za aktivní podporu CIA. Smutným faktem je to, že vedení amerických odborů AFL-CIO se dokonce v určitých případech podílelo na likvidaci nezávislých odborových organizací v satelitních zemích /str.249/. Je všeobecně známo, že mnozí příslušníci církevní hierarchie /od řádových sester až po arcibiskupy/ byli a jsou neofašistickými státními orgány mučeni, vražděni a hnáni do exilu, protože se snažili pomoci obětem represe. Otřesné informace autoři čerpají z přehledů Amnesty International, oficiálních církevních materiálů a z různých článků západního tisku.

3. Americké sdělovací prostředky prokazatelně manipulují informace o represi v satelitních státech USA. Zájem o teror je Washingtonu, podobně jako v Moskvě a Pekingu, velmi selektivní /str.96/. Americký tisk, rozhlas a televize bud naprostot ignorují represi ve spřátelených neofašistických zemích anebo záměrně zkreslují skutečné poměry.

První přístup, tj. "ticho po pěsině", byl použit např. v případě masakru asi šestiny obyvatelstva Timoru /býv. holandské kolonie/ po přepadení sousední Indonézii, zřejmě pro zájem USA na dobrých vztazích s Indonézií.

Ve většině případů je falšována realita tak, že zprávy jsou vytrženy z dějinného a sociálního kontextu. Akty individuálního násilí jsou servírovány jako zvrhlý terorismus radikálních živlů, zatímco terorismus ve velkém, tj. teror státní, je líčen v růžových barvách /str.85-95/. Zároveň informace o represi v SSSR a ostatních státech Varšavského paktu převládá až do té míry, že je např. zamílčeno několik tisíc úředních vražd v Latinské Americe a převládá informace o jednom procesu v SSSR /str.262/.

Sdělovací prostředky v západní Evropě jsou objektivnější než v USA /117/. Důvody této samocenzury v USA vidí autoři jednak ve strukturách vlastnictví sdělovacích prostředků. Ty jsou v mnoha případech podřízenými podniky velkých nadnárodních společností /např. Westinghouse, RCA, General Electric atd./, které mají zájem na udržení statu quo v satelitech amerického impéria /str.75/. Dalším faktorem je závislost na reklamě, tj. finanční závislost na "velkém businessu" /str.76/. Vláda USA hraje také důležitou roli, protože je zdrojem zpráv, zejména v oblasti zahraniční politiky. Další příčinou je podle autorů závislost velkých tiskových agentur na spolupráci neofašistických vlád v americké sféře vlivu, a proto se zaměřují raději např. na palestinský terorismus než na represi v Brazílii /str.77/. Jedná se tedy o nepřímá, ale efektivní řízení přísluh informací. Různé alternativní informace dosáhnou podle odhadu autorů maximálně 1% Američanů.

4. Chomsky a Herman věnovali značnou pozornost rozporuplné politice lidských práv v období Carterovy vlády. Na jedné straně USA zastavily vojenskou pomoc několika diktaturám /např. Argentině a Urugvaji/, na druhé straně dostaly tytéž režimy přístup ke zvýšeným půjčkám mezinárodních peněžních institucí, v nichž hrají Spojené státy hlavní roli. /s. 270-273/ Prezident Carter podporoval prakticky až do konce perského Šacha a Somozu, tedy individua, která lze sotva považovat za advokáty lidských práv.

Dvojíká hra informací vyplývá z podřízenosti amerických sdělovacích prostředků vládnoucím zájmům. Zmínky o americké odpovědnosti za porušování lidských práv v satelitních zemích jsou tabu. Absurdnost této situace lze porovnat s /hypotetickým/ odmítáním úvahy o tom, že Moskva je zdrojem a centrem východoevropského systému /str.265/. Dodejme, že po odstu-

pu Carterovy vlády podporuje Reaganova vláda /narozenil od předchozí/ neofašismus naprostě otevřeně a netají se s tím, že na lidská práva /v americkém impériu/ kaše. Sdělovací prostředky v USA jsou i dnes stejně pokrytecké jako v roce vydaní recenzované studie.

Závěr

Recenzent nevidí žádnou jinou možnost než akceptovat na základě jemu dostupných informací všechny body obžaloby amerického imperiálního systému, kterou vypracovali Chomsky a Herman v Politické ekonomii lidských práv. Co se týká pokusu o hodnocení a srovnání sovětské imperiální sféry, chtěl by poukázat na některé momenty, jež by bylo nutno vzít v úvahu: - Povaha stabilizovaného státního teroru jakožto převážně nebrutálního násilí, omezení a kontroly života obyvatel, jež se brutálně projevuje jen v krajních případech /výstraha, prevence/. V některých aspektech může být toto násilí lidsky krutější než fyzický teror neofašistických diktatur.

- Povaha státního teroru v rozvojových zemích sovětského impéria, jeho brutalita a vývoj. Zdá se, že nelidskost těchto režimů si nezdá s nelidskostí rozvojových satelitů ve sféře USA. Metodou manipulace informacemi je zde ono "ticho po pěšině", či spíše metoda žádná: informace většinou nejsou, takže není co umlčovat. Mohli bychom jmenovat např. Angoli, Etiopii, Jižní Jemenu, Kambodžu, Kubu, Laos, Mozambik, Sýrii, Vietnam a nebrat - stejně jako Chomsky a Herman - v úvahu extrémní případy jako Polsko a Afghánistán. Dále je možno předpokládat, že sovětská politika je všeobecně podmíněna vzhledem k rozvojovým zemím podobnými vztahy a zájmy jako politika americká.

Naše čtenáře bude asi zajímat, jaké praktické závěry vyvodili autoři ze své studie a do jaké míry lze považovat jejich dílo za politickou ekonomii v klasickém pojetí. Podle Chomského a Hermana by se měli politicky aktivní intelektuálové zabývat hlavně organizací protestů proti represi v zemi resp. v mocenském impériu, v němž žijí. To platí i pro intelektuály v totalitních státech. Např. pokud sovětský intelektuál protestuje proti různým akcím USA, není to nic obdivuhodného. Chomsky a Herman mají spíše úctu k lidem jako Medveděv anebo Grigorenko, kteří odsoudili - s velkým osobním rizikem - zločiny ruského státu a jeho satelitů /str.38/. Silná averze autorů k americkým intelektuálům, kteří se omezují na kritiku SSSR a zavírají oči před zločiny amerického imperialismu, je oprávněná. Samozřejmě lze namítnat, že vymezení subjektu politické aktivity /intelligence/ je příliš úzké. Zda tomu tak je, může každý /á/ čtenář/-ka/ posoudit podle svých politických preferencí.

Vcelku je recenzované dílo výborným politickým pamfletem, který, doufejme, vyburcuje hodně Američanů z politické apatie, onoho dnešního protikladu včerejšího chiliastického nadšení antiimperialistických hnutí. Z přísně vědeckého hlediska není Politická ekonomie lidských práv politickou ekonomií sensu stricto. Převážně popisná analýza a místy nejasný zpiseb výkladu nejsou s to ani pochopit a ani vyložit zákon pohybu dnešní americké společnosti a soustavy jejich satelitů.

-hnt-

/do závěru naprul dvěma odstavci -jns-/

NOVÉ ČASOPISY

V úvodu k tomuto číslu se zmiňujeme o nových a nám blízkých časopisech. Pokusíme se vás zde s nimi trochu seznámit.

Pater noster, malá revue pro umění a kritiku, je živým časopiskem o rozmeru A6 /jako náš časopis/ a rozsahu 114 tištěných stran s poměrně bohatými ilustracemi /kresby, fotografie/. V roce 1983 vyšla první dvě čísla. V redakční radě jsou Marie Benetková, Zbyněk Benýšek, Vratislav Brabenec, Eugen Brikius, Martin Hybler, Vlasta Třešňák a Paul Wilson, což již samo o sobě svědčí o kladném vztahu časopisu k Undergroundu a Chartě 77. V dopisu čtenářům v prvním čísle redakce píše, že hodlá zaplnit "esteticko-generační" díru ve spektru exilového tisku, tedy něco, co jsme se velmi sporadicky a marně snažili činit ve své kulturní rubrice. V časopisu nás zaujal Jirousův Pravdivý příběh Plastic People, Elegie Andreje Stankoviče, rozhovor s Jimem Čertem a článek o něm, recenze M. Hyblera Vítězný come-back sirotka z pastoušky /o díle L. Procházkové/, článek O. Hansla aj. Adresa redakce: PATERNOSTER, Z. Benýšek, Zinnergasse 27/1/3, 1110 WIEN, Rakousko. Časopis má vycházet čtyřikrát ročně.

Dialogy, jež se snaží navázat na známý samizdatový časopis, se prezentuje jako "nekomerční svobodný tisk ve službách československé revoluce". Řídí Jan Tesař. V roce 1983 vyšla též dvě čísla, z nichž máme k dispozici zatím jen jedno. Časopis se zabývá především politickou diskusí, v 1. čísle /už 6. ročníku starých Dialogů/ je zveřejněno 10 tezí proti krizi J. Tesaře, informace o vysílání svobodného slovenského vysílače, obšírná informace o diskusi v Polsku, jež se snaží být co nejobjemnější a nejúplnější. Dále je zde komentář P. Lambertka k francouzským volbám a M. Djilase o krizi jugoslávské společnosti. Za velký klad pokládáme přílohu časopisu, tzv. Socialistickou akademii, jež přináší pro kurzy nezávislého vzdělávání texty přednášek kursů nazvaných Kurs všeobecných dějin, Kurs československých dějin /obě J. Tesař/, Přípravný kurs ke studiu sociologie a Kurs sociologické teorie /obě J. Suk/. Kursy teoretické jsou doplněny praktičtějším kursem nazvaným Skrytá činnost proti totalitě. Formát časopisu A5, stran 94. Adresa: Mlle. Véronique Antiphon, 276 rue de Charenton, 75012 PARIS, Francie. Časopis zatím vychází nepravidelně.

Kus řeči, nepravidelné periodikum, jehož redakcí je Honza Pelc, který "sbírá, sepisuje, opisuje a někdy i na pásky natáčí", je opět formátu A5 a mává 24 stran, často otištěných z různých jiných exilových časopisů, ale i vlastních textů o věcech, jež zajímají mladé lidi: hudba, tramp, svoboda, rock, punk, kultura. Pravidelným ilustrátorem se postupně stal Jan Sekal. Honza Pelc časopis rozesílá na namátkou vybrané adresy, takže bylo možno postupem doby vydat trochu objemnější číslo z nazpět zaslávaných příspěvků. Můžete mu taky psát na adresu: Jan Pelc, Foyer ADEF, 28 de la Cité, 94 500 Champigny, Francie.

Prispevek nebo dopis určený kterémukoli z těchto časopisů a zaslany Krtkovi bude doručen pravému adresátorovi.

Exilové časopisy jsou čtenářům v Československu poskytovány zdarma, což vám ovšem nebrání v dobrovolném příspěvku na distribuci, předanou doružiteli. V nezávislých strukturách si můžeme důvěřovat trochu více, ne?

krtek

alternativní levicově opoziční časopis - vychází zatím nepravidelně, a proto zasláne předplatné považuje za solidární čin cena čísla 2,- DM nebo ekvivalent

předplatné na čtyři čísla: Evropa DM 10,-
zámori letecky DM 15,-

Předplatné platě prosím v hotovosti dopisem na naši adresu; šeky musí být převoditelné na třetí osobu! U šeků je třeba připočít bankovní provizi. Neposílejte doporučené dopisy.

Čtenáři v Československu a v ostatních východoevropských zemích dostávají náš časopis zdarma.

Překlady a články, označené jako diskusní příspěvky, nepocházejí od redakčního kolektivu a nevyjadřují tedy nutně jeho minění.

Reprints and translations of our texts are welcome provided that the source is mentioned. We shall be grateful for complimentary copies.

Adresa redakce:

Krtek /nebo jakékoli jméno/
BOX 19 048
750 19 Uppsala 19
Švédsko

Časopis zatím drží v tvrdém světě peněz pouze reklama:

	<p>• je ořídký a neplastický číslo mu záření • vykoná základní (náhradní) projekci službu, pokud podlehl hraniční - povídání nároku</p> <p>• má dobrý zdravotní stav</p> <p>• má rukou deník základní vzdálenost</p>	<p>Dobré finanční podmínky, přepravní možnost získání bytu. Možnost studia. Možnost cestování k zahraničním krátkým výletům. V případě potřeby může o společnosti informace vyplňt užívání celého a záložce na adresu:</p>	<p>Učer Sboru nadále východního světa: ČSR 4. 2 Práha kindergründ skupina Poštovní řad 44, pluhdulka č. 5 PSČ 140 04 telefon: 42 57 51-4, linka 207</p> <p>Jméno a příjmení: Data, místo a okruh cesty: Bydliště: Příb.: Sídlo rezidenta: Star.: Adresa prezidenta: Možnost záložky:</p>
--	--	--	--